

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Zuzana Fricová

Zmeškání v civilním soudním řízení

Diplomová práce

Olomouc 2018

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zmeškání v civilním soudním řízení vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Ostravě dne 20. 11. 2018

Zuzana Fricová

Obsah

Seznam použitých zkratk	4
1 Úvod	5
2 Civilně procesní institut zmeškání	9
2.1 <i>Institut zmeškání jako nástroj kontumace a jeho projevy v právní úpravě</i>	10
2.2 <i>Funkce a podstata institutu uznání nároku v komparaci s institutem zmeškání</i>	13
2.3 <i>Domněnka vs. fikce nespornosti</i>	16
2.4 <i>Závěr ke koncepci institutu uznání a zmeškání de lege ferenda</i>	18
3 Historické proměny právní úpravy institutu zmeškání	19
3.1 <i>Kleinova koncepce zmeškání v Civilním řádu soudním z roku 1895</i>	20
3.2 <i>Uberské právo</i>	23
3.3 <i>Zákon č. 142/1950 Sb.</i>	25
4 Rovnost stran v řízení – zmeškání žalobce	27
4.1 <i>Zhodnocení ústavnosti rozsudku pro zmeškání Ústavním soudem</i>	28
4.2 <i>Projevy následků zmeškání žalobce v současné právní úpravě</i>	30
5 Konkluze na podkladě úpravy navržené VZČRS	32
6 Závěr	36
Seznam použitých zdrojů	40
<i>Monografie</i>	40
<i>Odborné články</i>	40
<i>Internetové stránky</i>	41
<i>Právní předpisy</i>	42
<i>Soudní rozhodnutí</i>	42

Seznam použitých zkratk

CŘS	Zákon daný dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).
NS	Nejvyšší soud České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
OSŘ 1950	Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).
ÚS	Ústavní soud České republiky
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

1 Úvod

Diplomová práce se věnuje právní úpravě institutu zmeškání v civilním právu procesním. Jedná se o úpravu, která je v současné době reprezentována úpravou rozsudku pro zmeškání. Institut zmeškání byl do civilního soudního řízení znovunavrácen, avšak ne zcela v intencích historické úpravy a v souladu s jeho základními zásadami, což naráží na rozhodovací praxi českých soudů. Je otázkou, zda by zmeškání nemělo být *de lege ferenda* upraveno za použití srovnání s historickou právní úpravou a také úpravou některých zahraničních právních řádů (např. Rakouska, Slovenska, Německa). Aktuálnost tématu spatřuji v tom, že jde o problematiku, s níž se dnes a denně potýkají soudy a účastníci řízení, kdy je skoro pravidlem, že při zmeškání žalovaného využije žalobce rozsudku pro zmeškání. Ze současné judikatury je patrné, že v rozhodování civilních soudů dochází k odklonu od materiálního vedení řízení a rozsudek pro zmeškání je formálně vydáván bez předchozího zvážení skutkového stavu pouze na základě splnění formálních zákonných předpokladů.

Chtěla bych se proto komplexně a podrobně zaměřit na problematiku skutečného účelu a funkce zmeškání (nejen soudního jednání) v civilním procesu. Podkladem mi bude především komparace současné právní úpravy s historickou právní úpravou institutu zmeškání. Stejně tak bych chtěla institut zmeškání a jeho současnou právní úpravu konfrontovat se základními zásadami a účelem civilního procesu. Zároveň se chci zaměřit na legislativní záměr vlády k novému civilně procesnímu předpisu - civilnímu řádu soudnímu a zhodnotit v něm navrženou úpravu institutu zmeškání. Zejména, zda se navržená úprava inspirovala podněty českých civilistů k institutu zmeškání a recentní judikaturou Ústavního soudu, která je co se týče institutu zmeškání velmi bohatá. Po kritickém zhodnocení současné úpravy v komparaci s historickou úpravou a s legislativním záměrem vlády k novému civilnímu řádu soudnímu bych ráda navrhla úpravy, které by bylo dle výsledků mého zkoumání vhodné *de lege ferenda* ještě zakotvit, pokud nebudou součástí legislativního záměru.

V úpravě civilního procesu se historicky setkáváme s diferenciací druhů civilního procesu, která je postavena na jejich jednotlivých odlišnostech. Úprava civilního procesu tedy není postavena na jednotném řízení, jak to činily právní řády z období socialismu.¹ Jedním z druhů civilního procesu je řízení nalézací, které se dále dělí na řízení sporné a nesporné. V civilním řízení nalézacím nesporném, které je spojeno s vyšetřovací zásadou, a tedy snahou státu vyjasnit rozhodné otázky v těchto řízeních prostřednictvím soudu a je ovládáno veřejným zájmem a zásadou oficiality, tedy možností zahájit řízení i bez návrhu, je z povahy věci nežádoucí a

---

¹ *Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

legislativně tradičně nemožno vydat rozsudek pro zmeškání. To explicitně stanovuje *de lege lata* i § 20 odst. 3 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních (ve znění pozdějších předpisů), který říká že: „nelze mít za to, že nedostavením se účastníka k jednání či nepodání písemného vyjádření k výzvě soudu se určité skutečnosti pokládají za prokázané či že účastník nárok uznal...“ Ve své práci, která je obsahově zaměřena právě na institut zmeškání a rozsudek pro zmeškání, se proto budu věnovat pouze civilnímu řízení nalézacímu spornému.

Co se týče užitých termínů socialismus a sociální, budou v této práci užívány ve dvou významech. Jednak pro právní úpravu mezi léty 1948 až 1968 a léty 1968 až 1989, tedy jako politická ideologie platná na území současné České republiky v období vlády Komunistické strany Československa. Dále pak ve spojení se sociální koncepcí, kterou budu vymezovat proti koncepci liberální. Kdy v případě sociální koncepce má slovo sociální zcela rozdílný význam² a to ve smyslu demokratického a hospodářského směru, kdy se právní spor považuje za nežádoucí konflikt narušující koloběh společenského organismu. V sociální koncepci tedy nejde o „ochranu slabších,“ ale o vyjádření škodlivosti právních sporů pro společnost a významu civilního procesu, který zabraňuje svépomoci a odstraňuje konflikty, čímž přispívá k řádnému fungování společnosti a hospodářství.³

V průběhu práce budu užívat rovněž termíny zmeškání ve smyslu vyloučení z procesního úkonu a uznání jako zkratku pro dispoziční úkon účastníka a jedná se tedy pouze o zkratky. Dále bych pak chtěla vymezit užití termínů právní jednání a procesní úkon. Jednání, ve smyslu právního jednání, je projevem vůle člověka s právními následky, tedy se jedná o právní skutečnost v soukromém právu. Pojem jednání budu tedy používat pro jednání v hmotněprávním smyslu, tedy jako projevu vůle, s nímž jsou spojeny právní následky. Úkon pak užívám ve smyslu procesního úkonu, tedy projevu vůle, které účastník uskutečňuje od zahájení řízení až do jeho skončení, jimž vykonává procesní práva a povinnosti vůči soudu a ostatním účastníkům řízení.

Dosavadní zpracování tématu je velmi bohaté. Jelikož institut zmeškání je součástí právního řádu už od doby XII. desek ve starověkém Římě⁴, jeho zpracování v literatuře je velmi oblíbeným a vděčným tématem. Využiju tedy zdrojů k zákonu 113/1985 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), kdy mě inspirovaly zejména odborné články a učebnice profesora Hory. Dále využiju odborné články z období socialismu, který použil institut zmeškání jako krytí pro svou ideologii. Ze současné literatury mě inspirovaly a budu vycházet z odborných článků a monografií Lavického, Bezoušky, Winterové a Macura. Všichni tito čeští

---

² **socialismus** – různé teorie o sociálně spravedlivém uspořádání společnosti; zdroj: PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jirí a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vydání. Český Těšín: Nakladatelství Fortuna, 1998. s. 442.

³ Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

⁴ VÁŽNÝ, Jan. *Římský proces civilní*. 1. vydání. Praha: Melantrich a.s., 1935. s. 110.

procesualisté se velmi podrobně ve svých pracích zabývali institutem zmeškání, jeho současnými projevy, návazností na historickou úpravu a v některých případech úpravu institutu zmeškání v českém právním řádu komparovali s úpravou institutu zmeškání v zahraničních právních řádech. Dalším zdrojem, který použiju při zpracování diplomové práce, bude komentářová literatura a učebnice civilního procesu. Co se týče legislativního záměru vlády k Civilnímu řádu soudnímu, podkladem mi bude zejména jeho dostupné znění s komentáři a také jeho ideové východisko. V neposlední řadě pak použiji judikaturu českých soudů, zejména judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu.

Hlavním metodickým přístupem v diplomové práci byl zvolen výklad právních norem, který bude použit zejména pro deskripci současné právní úpravy institutu zmeškání. Hlavním výkladovým cílem byl pak zvolen objektivně teleologický, kdy spolu se základními zásadami civilního procesu budu zkoumat smysl a účel institutu zmeškání a uznání, kdy budu vycházet zejména z důvodové zprávy a odborných článků na toto téma. To mi pomůže zjistit, jaký je hlavní smysl a účel těchto institutů. Dále pak použiji subjektivně historický výkladový cíl pro výklad historické úpravy, kterou porovnáím se současnou právní úpravou a také s věcným záměrem nového civilního řádu soudního, což bude nezbytným podkladem pro vyvození závěru aktuálnosti institutu zmeškání v současné právní úpravě a úpravě *de lege ferenda*. V neposlední řadě pak užiju metodu jazykového výkladu a deskripce.

Výzkumné otázky byly stanoveny tak, aby bylo jejich zodpovězením na podkladě rozboru institutu zmeškání prokázáno, jestli je jeho současné zakotvení v právním řádu v souladu s jeho podstatou a základními zásadami civilního procesu, jakož i v souladu s historickou úpravou. Dále pak, zda by bylo vhodné *de lege ferenda* přistoupit k jiné úpravě a jestli tak legislativní záměr vlády k Civilnímu řádu soudnímu činí, či nikoliv. Mnou zvolené výzkumné otázky jsou následující: **a)** Má být účinek zmeškání čistě formální sankcí tížící účastníka řízení nebo by se mělo jednat o zásah do skutkového stavu projednávané věci? **b)** Mělo by zmeškání tížit jen jednu procesní stranu? **c)** Je účinkem zmeškání nastolení formální pravdy nebo jde o materiální pravdu stíženou prekluzí? **d)** Měl by být institut zmeškání využit i pro zmeškání dalších procesních úkonů a zmeškání jiného než prvního jednání ve věci?

Co se týče členění diplomové práce, bude rozdělena do několika logicky navazujících a vnitřně provázaných kapitol:

1. Civilněprocesní institut zmeškání – V první kapitole rozeberu podstatu institutu zmeškání, jeho význam pro civilní proces, jakož i provázanost s jednotlivými instituty civilního procesu. Vymežím jeho roli v současné právní úpravě, kterou představuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Poté přistoupím k vymezení institutu zmeškání

v komparaci s institutem uznání a jeho projevy v současné právní úpravě, včetně rozsudku pro zmeškání. Zaměřím se zejména na otázku užití uznání na základě fikce v případech, které by se nabízelo postihnout následky zmeškání.

2. Historické proměny právní úpravy institutu zmeškání – Pro správné zodpovězení výzkumných otázek bych se ráda zaměřila i na historii institutu zmeškání. Věcný záměr nového civilního řádu soudního považuje za svoji největší inspiraci zákon daný dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), jehož rozbor bude tvořit stěžejní část této kapitoly. Pro úplnost rozeberu i uherskou právní úpravu, která se stala v případě institutu zmeškání inspirací současné právní úpravě civilního procesu a dále pak zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

3. Rovnost stran v řízení – zmeškání žalobce – V této kapitole bych se chtěla věnovat tomu, proč by měl být rozsudek pro zmeškání vydáván jak při zmeškání žalobce, tak i při zmeškání žalovaného. K tomu využiju zejména rozboru rozsudku Ústavního soudu IV. ÚS 3143/15 ze dne 23. 2. 2016, který se věnoval zhodnocení ústavnosti zmeškání žalobce v současné právní úpravě. Poté se pokusím vyvrátit argumenty, které hovoří proti postihnutí zmeškání žalobce, a naopak podpořit své závěry pro postihnutí zmeškání žalobce.

4. Konkluze na podkladě úpravy navržené VZČRS – V této kapitole shrnu v práci nastíněnou úpravu věcného záměru nového civilního řádu soudního. Zejména se zaměřím na to, nakolik vychází z historické úpravy a v čem se jí podařilo napravit kritizovanou úpravu institutu zmeškání v současném právním řádu.

5. Závěr - zhodnotím stanovené cíle diplomové práce a zodpovím položené výzkumné otázky.

2 Civilně procesní institut zmeškání

Předtím, než začnu hodnotit zmeškání jako součást českého právního řádu, jeho současné projevy, souladnost s historickou právní úpravou a zakotvení v platné právní úpravě, ráda bych nastínila zmeškání jako procesní institut a jeho vztah k účelu a koncepci civilního procesu. K tomuto úvodnímu vymezení zmeškání jako procesního institutu přistupuji vzhledem k současné právní úpravě, která, jak níže zjišťuji, neužívá důsledně institut zmeškání v případech, kdy se o zmeškání jedná. Místo institutu zmeškání přistoupila současná právní úprava v případech zmeškání k institutu uznání.

Účel civilního procesu je možné vnímat ve dvou směrech. Jeden jako pouhé odklizení sporu podle předem daných pravidel, druhý pak jako poskytování ochrany subjektivním hmotným právům a oprávněným zájmům.⁵ Jsem toho názoru, že není možné definitivně označit za účel civilního procesu ani jeden z těchto směrů. Už jen proto, že je potřeba brát v úvahu vazby hmotného a procesního práva. Jak píše Macur: „*existence procesního práva je odůvodněna poskytováním ochrany materiálním subjektivním právům a oprávněným zájmům a existence hmotného práva v jeho celku není zase možná bez mocenského donucujícího působení práva procesního.*“⁶ Proto považuji obě definice za do jisté míry správné, ale jsem přesvědčena, že pravého účelu civilního procesu se podaří dosáhnout až jejich spojením.

V úzkém vztahu k účelu civilního procesu je pak zásada materiální a formální pravdy, ke kterým se pojí sociální a liberální koncepce civilního procesu. Obě tyto koncepce mají společnou snahu o co nejrychlejší vyřešení sporu. Pro liberální koncepci je co nejrychlejší odklizení sporu zároveň hlavním smyslem řízení, kdy formální pravda stran a vydání rozsudku na základě určitých formálních pravidel civilního soudního řádu má přednost před vnitřním přesvědčením soudce a řádným zjištěním skutkového stavu. Sociální koncepce klade akcent na rychlost řízení, protože zdlouhavé řízení, které sice vyústí ve skutkově správný rozsudek je stejně špatné jako řízení sice rychlé, ale bez řádného zjištění skutkového stavu. Proto je v sociální koncepci cílem snaha o skloubení a vyvážení rychlosti řízení, která nebude na úkor řádnému zjištění skutkového stavu. Sociální koncepce se poprvé výrazně projevila v ČRS spolu s posílením role soudu v ohledu pravdivého zjištění a objasnění skutkového stavu. Proto bylo potřeba zavést i záruky, které se postarají o rychlejší a efektivní prosazení práva a zároveň motivují procesní strany, aby jednaly aktivně ve vlastním zájmu.⁷

⁵ MACUR, Josef. Základní teoretické otázky legislativní koncepce civilního procesu. *Bulletin advokacie*, 1998, č. 9, s. 7.

⁶ MACUR, Josef. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a práva hmotného*. Brno: Masarykova univerzita, 1993 s. 27.

⁷ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 268 s.

Jedním z nástrojů, který může zásadně přispět k urychlení řízení je institut zmeškání. Jak píše ve své učebnici civilního práva procesního už Hora: „*nebyl-li ten který procesní úkon v určený čas na určeném místě předsevzat, jest zmeškán.*“, a dále „*Zmeškání procesního úkonu má povšechně ten účinek, že strana je vyloučena z procesního úkonu, jež měla přesevzítí (praekluse).*“⁸ Dle Hory nastává zmeškání **a)** při procesních úkonech, pro které je určena lhůta, jejím marným vypršením a **b)** při procesních úkonech, které mají být učiněny při jednání, nedostavením se k němu, kdy stejný účinek má i nečinnost strany při tomto jednání. Institut zmeškání, jako nástroj přispívající k urychlení řízení se v průběhu novodobého civilního procesu mnohokrát proměnil, přesto stále zůstává velmi vhodným a motivačním nástrojem, kterým lze dosáhnout aktivity účastníků a urychlení procesu. Za novodobý pak považuji civilní proces počínaje ČŘS, který je hlavním předpisem „velké procesní reformy“ a ve kterém Franz Klein zavedl novou koncepci civilního procesu, jako nástroje, ze kterého má mít prospěch celá společnost nikoliv jen jednotlivec, jak to bylo v předchozích civilních řádech, prosazujících zájmy individua.⁹

Institut zmeškání je jedním z formálních institutů, které zabraňují nebo alespoň kompenzují možnost prodlužování řízení, ať už účelového nebo způsobeného liknavostí stran. I přesto, že se jedná o formální institut, který má přispět k urychlení řízení, je však současně potřeba, aby jeho užití vždy zajišťovalo také řádné objasnění skutkového stavu, na němž bude rozsudek založen. Přesto zákonodárce, čemuž se budu věnovat níže, pro některé případy, kdy bylo vhodné použít právě zmeškání, jako nástroj kontumace, zvolil uznání.

Uznání je institutem, který je projevem dispoziční zásady. Nelze tedy z podstaty věci užít uznání jako následek neučinění, tedy zmeškání procesního úkonu. Dispozice řízením je v rukou procesní strany, a i pokud bychom vyšli z klasického pojetí jednání, kdy je možno jednat jak konáním, tak opomenutím, nelze říci, že strana jednala nebo nejednala a z této fikce učinit závěr pro další řízení jen pro jeho urychlení. Takové použití uznání se přiči¹⁰ jednak výše zmíněné dispoziční zásadě, a především základním koncepčním východiskům civilního sporného procesu.¹¹

2.1 Institut zmeškání jako nástroj kontumace a jeho projevy v právní úpravě

Na začátek této kapitoly bych chtěla uvést, že budu v textu práce používat pro institut zmeškání a rozsudek pro zmeškání výrazy kontumace a kontumační rozsudek. Jedná se o označení, které se v právní teorii i praxi pro tyto instituty vžilo a vychází ze sportovního odvětví,

⁸ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. 1. vydání. Praha: Věšhrad, 1947. s. 274.

⁹ Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena. Civilní soudní řízení opět jinak. *Právní zpravodaj*, 2008, č. 12, s. 14.

¹¹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 268 s.

kdy se jako kontumační označuje zápas, o kterém bylo rozhodnuto od „zeleného stolu.“ Tzn. nikoliv na základě výsledku uhraného na hřišti, ale zápas je rozhodnut v neprospěch nedostavivšího se soupeře.¹² Toto označení považuji za přiléhavé, jelikož stejně jako při sportovním utkání při soudním řízení proti sobě stojí dvě strany a rovněž se stejným následkem, tedy prohrou, jako při utkání pojí soud následek nedostavení se jedné ze stran. Je potřeba ovšem podotknout, že oproti sportovnímu utkání soud nepostupuje čistě formálně, ale naplnění formálních požadavků pouze otvírá prostor pro úvahy o rozsudku pro zmeškání, jak bude dále rozebráno v této práci.

Institut zmeškání v současné právní úpravě reprezentuje zejména rozsudek pro zmeškání upravený v § 153b OSŘ. Spolu s rozsudkem pro uznání představují tzv. předčasné rozsudky, tedy jsou vydávány jako meritorní, aniž by byl zjišťován skutkový stav věci. Soud rozhoduje bez zjišťování věcného obsahu, skutečností a důkazů (objektivní skutečnosti), neboť zákon sám stanoví, že skutečnosti uvedené v žalobě (jednostranně) se považují za nesporné.¹³

Rozsudek pro zmeškání byl znovu zaveden do civilního řízení zákonem č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, tedy jednou z mnoha novel v současné době platného a účinného občanského soudního řádu. Podstatou zavedení tohoto typu rozsudku mělo být, jak tvrdí zákonodárce v důvodové zprávě, zejména zrychlení občanského soudního řízení a zamezení poškozování oprávněných zájmů účastníků, kdy k zamezení liknavosti účastníků, či záměrnému vyhýbání se soudnímu řízení již nepostačují v té době užívaná pořádková opatření.¹⁴

Někteří autoři hovoří i o sankční funkci rozsudku pro zmeškání.¹⁵ Sankční povahu shledávají zejména v postihnutí žalovaného za zmeškání jednání bez omluvy, ač poučen o následcích, kdy sankcí mu má být právě vydání rozsudku pro zmeškání v jeho neprospěch, tedy ztráta sporu. S tímto názorem nesouhlasím. Už jenom proto, že civilní proces je ovládán dispoziční zásadou a autonomií vůle, nelze rozsudku pro zmeškání přiznat sankční povahu.¹⁶ Pokud tedy budeme souhlasit s tím, že jednou ze základních zásad civilního procesu je právě dispoziční zásada, nelze pak sankcionovat stranu za nedostavení se k soudu.

Jak bylo uvedeno výše, strana musí být poučena o následcích nedostavení. Pokud se tedy nedostaví, vědomě se vystavuje riziku neúspěchu ve sporu. „Žalovaný ovšem nevyvíjí procesní činnost

---

¹² *Slovník spisovného jazyka českého – heslo kontumace* [online.] ssjc.ujc.cas.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=kontumace&sti=EMPTY&where=hesla>>.

¹³ JURÁŠ, Marek. In SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 317.

¹⁴ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

¹⁵ BEZOUSKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15. Shodně také HRNČIŘÍK, Vít. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jirí, ŠÍNOVÁ, Renáta. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 648.

¹⁶ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08.

*proto, že mu to občanský soudní řád ukládá jako povinnost, ale především z toho důvodu, že tím hájí své vlastní zájmy...*¹⁷ V tomto případě bych se přiklonila k liberální koncepci civilního procesu tak, jak ji popisuje ve své knize Macur¹⁸. Jsem toho názoru, že je potřeba setrvat na tvrzení, že pokud zde není procesní povinnost ve smyslu veřejnoprávním, nelze uplatnit ani sankci. Účastníci řízení mají sice povinnost tvrdit a prokazovat, ovšem pokud nenaplní tuto povinnost, nestíhá je trest, nýbrž nepříznivý následek v podobě neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního. Pokud neunesou břemeno tvrzení a břemeno důkazní, bude rozhodnuto v jejich neprospěch, což je ovšem reakce na jejich vlastní odpovědnost za zjištění skutkového stavu, proto nelze považovat následek zmeškání za sankci.

Proto nesouhlasím s tvrzením, že rozsudek pro zmeškání má, byť podpůrně, sankční charakter. Přiklonila bych se spíše k stimulační (motivační) funkci, která je přisuzována procesním břemenům.¹⁹ Nebo lépe procesní odpovědnosti, jak tento následek nazývá Macur.²⁰ Zakotvením rozsudku pro zmeškání došlo k navázání na úpravu obsaženou v ČŘS, o kterém bude dále pojednáno v kapitole 3. Na tuto historickou úpravu nebylo ovšem navázáno v jejím plném rozsahu a především obsahu. Na rozdíl od ČŘS, ve kterém byla soudu přiznána možnost rozhodnout rozsudkem pro zmeškání při prvním jednání i při nedostavení se řádně obeslaného žalobce, přiklonil se zákonodárce v OSŘ k úpravě uherského práva, které platilo na Slovensku, a upravil rozsudek pro zmeškání jen v případě zmeškání prvního jednání žalovaným.²¹

Samotné zmeškání žalovaného ovšem není důvodem pro vydání rozsudku pro zmeškání soudem. K tomu dojde až po naplnění několika formálních předpokladů, kterými jsou **i)** předvolání žalovaného k věci samé nejméně 10 dní předem; **ii)** nedostavení žalovaného k prvnímu jednání; **iii)** doručení předvolání do vlastních rukou žalovaného (s přípustným náhradním doručením) **iv)** poučení o následcích zmeškání **v)** návrh žalobce na vydání rozsudku ve věci samé v této situaci.²² Po naplnění těchto předpokladů z pravidla dochází k vydání rozsudku pro zmeškání.

---

¹⁷ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 408.

¹⁸ MACUR, Josef. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 172 s.

¹⁹ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 401.

²⁰ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení §114b o.s.ř.. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2 s. 31.

²¹ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, sněmovní tisk 229 [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

²² SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 648.

I přes naplnění formálních předpokladů rozsudku pro zmeškání, je na vůli soudu, jestli přistoupí k vydání kontumačního rozsudku nebo bude pokračovat v řízení a věc projedná.²³ Jak bylo judikováno Ústavním soudem: „Právní úprava nijak nevylučuje právní posouzení takto zjištěného skutkového stavu, ale naopak jej předpokládá.“²⁴ Vyhovět kontumačním rozsudkem může soud pouze tehdy, pokud z žalobcem tvrzených skutečností vyplývá uplatněný nárok. Pokud by tomu tak nebylo, např. z důvodu rozporu žalobcem tvrzených skutečností nebo pro rozpor tvrzených skutečností s hmotným právem jako takovým, soud bude pokračovat v řízení, příp. ihned žalobu zamítne.²⁵ Soud je tedy vázán několika podmínkami. Tvrzení žalobce obsažená v žalobě se sice pro soud stávají zmeškáním žalovaného nespornými, ale musejí mít oporu v hmotném právu. Pokud by žalobní nárok nebyl po právu, nelze kontumační rozsudek vydat.²⁶ Dále musí soud brát v potaz předchozí procesní aktivitu, resp. i pasivitu účastníků řízení.²⁷ Stěžejními podmínkami jsou pak v zákoně zakotvené omezení vydat rozsudek pro zmeškání pouze ve věcech, ve kterých lze uzavřít smír a pouze ve věcech, které nevyžadují konstitutivní rozhodnutí.²⁸

Stanovení judikатурních předpokladů vedle formálních předpokladů uváděných v zákoně bylo logickým vyústěním vývoje rozhodování soudů v oblasti rozsudku pro zmeškání. V dnešní době jsou závěry Ústavního soudu plně respektovány a soudy se jimi řídí. Ne vždy tomu tak ovšem bylo. Soudy se uchýlovaly k vydávání rozsudku pro zmeškání na základě formálních zákonných předpokladů, aniž by přistupovaly k individuálnímu posouzení každého jednotlivého případu a jeho specifik. Tento přejatý formalismus nelze, jak už jsem psala výše, respektovat.

2.2 Funkce a podstata institutu uznání nároku v komparaci s institutem zmeškání

Spolu s rozsudkem pro zmeškání byl zákonem č. 171/1993 Sb. znovunavrácen také rozsudek pro uznání. Rozsudek pro uznání soud vydá po dispozičním úkonu žalovaného, který ze své vůle v průběhu soudního řízení uzná zčásti nebo zcela proti němu uplatňovaný nárok²⁹. Už v důvodové zprávě k zákonu č. 171/1993 Sb. byly rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání sice pospolu ale v logické návaznosti odděleny, kdy nejprve je odůvodněno znovuzavedení rozsudku pro uznání a následně, s odůvodněním o zbytečném protahování soudního řízení, poškozování oprávněných zájmů účastníků a liknavosti stran rozsudek pro

²³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 648.

²⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.

²⁵ WINTEROVÁ, Alena. Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání. *Právní praxe*, 1993, s. 594.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2004, sp. Zn. 32 Odo 180/2004.

²⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15.

²⁸ SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renata, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces – Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha C.H.Beck, 2014. 432 s.

²⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zmeškání.³⁰ Důvodová zpráva nijak nepojí rozsudek pro uznání se zmeškáním stran, či jejich snahou průtahy oddálit rozhodnutí ve věci samé.

Procesní institut uznání plní zcela jinou funkci než zmeškání. Vydání rozsudku pro uznání je podmíněno dispozičním úkonem, kdy je pouze na straně žalované, zda procesní úkon uznání učiní, či nikoliv.³¹ Je tedy potřeba, aby došlo k procesní aktivitě žalovaného, který uzná proti němu uplatňovaný nárok. Pokud bychom vystavěli rozsudek pro uznání na fikci dispozičního úkonu, popřeli bychom tím dispoziční zásadu, která je podstatou civilního procesu³² a projevem soukromoprávní zásady autonomie vůle. I přes tuto zcela jasnou funkci uznání bylo zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony zavedeno rozhodnutí rozsudkem pro uznání na základě fikce v případě nevyjádření se na kvalifikovanou výzvu dle §114b OSŘ a následně pak zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony byla fikce uznání stanovena jako následek pro nedostavení se k přípravnému jednání dle 114c OSŘ. Nicméně zákonodárce se v důvodové zprávě³³ uspokojivě nevyjadřuje, proč zvolil právě institut uznání místo předpokládaného zmeškání.

Pokud se žalovaný nevyjádří na výzvu soudu k proti němu uplatňované žalobě, nastává fikce, jako by žalovaný proti němu uplatňovaný nárok uznal, i přesto, že žalovaný neprojevil žádným způsobem svou vůli uzнат uplatňovaný nárok. Stejný případ fikce nastává, když se žalovaný nedostaví k přípravnému jednání. Už při prvním pohledu na právní úpravu lze zjistit, že jde o situace zmeškání procesního úkonu, nikoli dispoziční úkon účastníka či skutečnost, se kterou by bylo potřeba pojit fikci procesního úkonu.

Podle NS stejně jako u rozsudku pro zmeškání, jak bylo řečeno výše, musí být základem pro vydání rozsudku pro uznání na základě fikce tvrzení obsažená v žalobě, která jsou natolik přesvědčivá, že podle nich lze přiznat rozsudkem právě požadované plnění³⁴. Tento závěr nastiňuje zásadní rozdíl mezi rozsudkem pro uznání na základě dispozičního úkonu a rozsudkem pro uznání na základě fikce. „*Rozsudek pro uznání nároku založený na fikci uznání se tak přibližuje rozsudku kontumačnímu, jímž soud může žalobci vyhovět jenom tehdy, odůvodňují-li skutková tvrzení uplatněný*

³⁰ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

³¹ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 406.

³² MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení §114b o.s.ř.. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2 s. 28 - 35.

³³ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 3. volební období, 1998 – 2002, *sněmovní tisk 257/0* [online]. Vládní návrh zákona o občanském soudním řádu - EU [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=257&CT1=0>>; a Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 5. volební období, 2006 – 2010, *sněmovní tisk 478/0* [online]. Vládní návrh zákona o občanském soudním řádu - EU [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=478&CT1=0>>.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

nárok.³⁵ Uznání totiž není, na rozdíl od institutů, které mají urychlit řízení, spojeno se zjišťováním skutkového stavu. Můžeme tedy pozorovat judikaturní reflexi, která pokládá nevyjádření se žalovaného na základě kvalifikované výzvy za typický případ kontumace.

Ztotožňují se se závěry teorie a judikatury, což ostatně prokazují výše, že dispoziční procesní úkon nemůže být obsahem právní fikce a rozsudek pro uznání na základě fikce tak nemůže být způsobilým urychlovacím institutem. Účelem fikce je fingovat právní skutečnost, která zcela určitě nenastala, a tedy vytvořit konstrukcí skutečnost, která reálně neexistuje³⁶. Už z prosté definice fikce lze dovodit, že její použití na institut uznání jde proti autonomii vůle, zásadě, která je garantována na ústavní úrovni v čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“ a v civilním procesu se projevuje právě v právní úpravě dispoziční zásady.³⁷ Nelze domýšlet úkony za účastníka, a to ani za cenu urychlení řízení.

K tomuto postoji se přiklání i věcný záměr nového civilního řádu soudního, který za své východisko považuje Kleinovu sociální koncepci civilního procesu, o které bude pojednáno dále a která je vystavěna na zásadě dispoziční, modifikované zásadě projednací a na principu procesní ekonomie.³⁸ I přes značnou snahu věcného záměru nového civilního řádu soudního dostat principu procesní ekonomie, jeho ideový záměr jasně vymezuje, že „řízení, které je sice rychlé, ale není schopno poskytovat ochranu skutečnému hmotněprávnímu stavu, je stejně nežádoucí, jako řízení z tohoto pohledu vyhovující, ale zdlouhavé a nákladné.“³⁹ Veškeré instituty sloužící k urychlování civilního řízení, zejména pak ty reagující na zmeškání účastníka musí odpovídat ochranné funkci civilního práva procesního.⁴⁰ Ochranou funkcí je potřeba vidět, jak judikoval v několika svých nálezech Ústavní soud, v poskytování ochrany porušeným nebo ohroženým subjektivním soukromým právům, což je účelem civilního řízení soudního. O ochranu se jedná jen pod podmínkou, pokud civilní proces pomáhá prosadit skutečně existující, a nikoliv fiktivní subjektivní soukromá práva a povinnosti.⁴¹

Souhlasím s bodem 253. věcného záměru nového civilního řádu soudního⁴², že je potřeba opustit nekoncepční a, jak už bylo řečeno výše, nestandardní fikci uznání nároku a nahradit ji

³⁵ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 403.

³⁶ OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. s. 93.

³⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. května 2004 sp. zn. I. ÚS 167/04.

³⁸ Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.; Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.; Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 8. prosince 2010, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.; Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12.

⁴² „Přes většinovou podporu ze strany Ústavního soudu (srov. nález Pl. ÚS 13/15) opouští věcný záměr v komparativním pohledu zcela nestandardní úpravu rozsudků při tzv. „fikci uznání nároku“ (§ 153a odst. 3 ve spojení s § 114b odst. 5 nebo § 114c odst. 6 OSŘ), a to z důvodů přesvědčivě vyloučených v odborné literatuře (srov. zejména Lavický, P. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních

institutem zmeškání, který daleko lépe, jakožto institut urychlování civilního řízení zapadne do koncepce civilního procesu a bude v souladu s jeho účelem a cíli, jakož i cíli práva soukromého, což dokládá závěry, proč je důvodné neužívat dispoziční zásadu ve spojení s fikcí. Zároveň na tomto místě musím vyjádřit nesouhlas s tvrzením Lavického⁴³, který považuje rozsudek pro uznání na základě fikce za ústavně nekonformní. Jak prokážu dále, existuje výklad ÚS, který v souladu se zásadou soudcovské zdrženlivosti dovedl ústavně konformní výklad tohoto institutu. Ačkoliv se sám vyjadřuje k vhodnosti jeho nahrazení zmeškáním *de lege ferenda*. Proto bych se přiklonila k Bezouškově tvrzení, že je důležité neposuzovat instituty podle názvu, ale podle jejich obsahu a konečných účinků.⁴⁴ Je jasné, že zákonodárce úpravou tak, jak ji nastavil v několika novelách OSŘ, dosáhl zamýšleného výsledku. Přesto souhlasím s judikaturními závěry ÚS, že *de lege ferenda* by bylo vhodné nahradit uznání na základě fikce v místech, kde postihuje zmeškání právě institutem zmeškání. Je patrné, že se závěry Lavického se ztotožňuje i věcný záměr nového civilního řádu soudního, který v navržené právní úpravě užívá institut zmeškání tak, jak bylo navrženo výše.

2.3 Domněnka vs. fikce nespornosti

Předtím než přistoupím k rozboru otázky, zda je rozsudek pro zmeškání založen na právní fikci nebo zákonné skutkové domněnce, ráda bych krátce definovala jejich podstatu, která je víceméně nosným argumentem odpovědi na položenou otázku užitým většinou českých procesualistů. Jak fikce, tak právní domněnka jsou zvláštním druhem právních skutečností, které právo používá jako konstruované skutečnosti, jež reálně nejsou dány a o nichž se ví, že neexistují.⁴⁵ Nejpodstatnějším rozdílem je, že s fikcí se pojí závěr, o kterém se od začátku ví, že není pravdivý. Fikce je tedy na rozdíl od domněnky založena od počátku na vědomé nepravdě. Domněnka na rozdíl od fikce je považována za danou do chvíle, než je prokázán opak.⁴⁶ U domněnky tedy vycházíme z předpokladu vysoké pravděpodobnosti odpovídající pravidelnému průběhu věcí v obdobných případech, hraničící s jistotou.

Už v kapitole o rozsudku pro uznání bylo jasně prokázáno, proč rozsudek pro uznání, který je založen na fikci uznání nemůže ve světle koncepce civilního procesu obstát. Stejný závěr je potřeba zaujmout i u rozsudku pro zmeškání i přesto, že je možné vypozařovat názor, který ve vydání rozsudku pro zmeškání pouze na základě naplnění formálních předpokladů vidí fikci

---

úkonů, Právní fórum, 2009, č. 10). Tato úprava bude nabrážena úpravou rozsudku pro zmeškání (viz níže bod 255 a násl.)“ - Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

⁴³ LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 403.

⁴⁴ BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 17.

⁴⁵ OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. S. 92.

⁴⁶ Tamtéž.

nespornosti skutkového stavu.⁴⁷ Rozsudek pro zmeškání ovšem není vydáván na základě vědomého rozporu s realitou, který je podstatou právní fikce. Při jeho vydání se vychází z předpokladu, kdy se jeho obsah velmi pravděpodobně kryje se skutečnými právními poměry, tedy domněnky, jak odpovídá jinak pravidelnému průběhu věci.⁴⁸

Tento závěr zaujal i Ústavní soud ve své judikatuře.⁴⁹ „*Funkcí kontumačního rozsudku není jakkoliv urychlit řízení, ale urychlit řízení za pomoci uplatnění skutkové domněnky...*“⁶⁰, a dále „*Výsledkem uplatnění domněnky je vysoce pravděpodobný závěr, hraničící s jistotou, že rozhodná skutková tvrzení procesní strany, jimž druhá strana neodporovala, jsou pravdivá. Nejde o uplatnění fikce, ale o použití skutkové domněnky, o niž lze předpokládat, že odpovídá skutkovému stavu, který před procesem a nezávisle na něm objektivně nastal.*“⁵¹ Nelze tedy za cenu urychlení řízení a vydání rozhodnutí ve věci přistoupit k uplatnění fikce, která je v rozporu s pravdou. To by odporovalo základním zásadám civilního procesu, a to pravdivého zjištění a objasnění skutkového stavu a poskytnutí ochrany subjektivním právům.

Macur v této souvislosti dodává, že v případě uplatnění domněnky u rozsudku pro zmeškání se jedná o dlouhodobě osvědčenou skutkovou domněnku, kdy lze s vysokou pravděpodobností předpokládat, že strana, která k tomu má veškeré možnosti, a přesto nepřistoupí ke zpochybnění tvrzení přednesených druhou stranou a nedostaví se k nařízenému prvnímu ústnímu jednání, nedisponuje žádnými argumenty ani důkazy, kterými by popřela správnost tvrzení druhé strany.⁵²

Ostatně i věcný záměr nového civilního řádu soudního se přiklonil k názoru, že instituty urychlující soudní řízení (a tedy i rozsudek pro zmeškání) nesmí být na újmu pravdivému objasnění skutkového a skutečného hmotněprávního stavu.⁵³ Proto je potřeba odmítnout názor, který vidí v rozsudku pro zmeškání fikci nespornosti skutkového stavu. Jak správně poznamenal Lavický, u kontumačních rozsudků dochází k využití zkušenostních vět, a tedy nejsou v rozporu ani s projednací ani s dispoziční zásadou.⁵⁴ Účelu institutu rozsudku pro zmeškání může být dosaženo až ve chvíli, pokud jeho obsah bude založen na pravděpodobnosti hraničící s jistotou, nikoli na vědomém rozporu s realitou.

---

⁴⁷ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu (mimořádná příloha). *Právní rozhledy*, 2002, roč. 10, č. 5, s. 16.

⁴⁸ DVOŘÁK in LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení sporné: občanský soudní řád (§ 1 až 250), zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1088 s.

⁴⁹ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.; Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.

⁵⁰ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

⁵¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.

⁵² MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení §114b o.s.ř.. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 32.

⁵³ *Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

⁵⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 72.

2.4 Závěr ke koncepci institutu uznání a zmeškání *de lege ferenda*

Jsem toho názoru, že současná dvojkolejnost při užití institutu uznání v případech, kde se jednoznačně jedná o zmeškání, se musí odstranit a je potřeba přistoupit k jednotné úpravě zmeškání. S procesní neaktivitou či opomenutím úkonů, v zákonné lhůtě či lhůtě uložené soudem zákon vždy spojuje rozličné následky. Jak bylo ukázáno výše, v některých případech je přistoupeno k rozsudku pro zmeškání v dalších pak na základě fikce k rozsudku pro uznání, a to bez hlubšího podkladu. Ke koncepci užití zmeškání pro tyto případy, jak bylo ukázáno, se ostatně navrácí i věcný záměr nového civilního řádu soudního, který bude komplexně, pokud jde o zmeškání, analyzován v následujících kapitolách této práce a následně bude dán prostor pro syntézu dílčích závěrů v kapitole závěrečné. Dále v případech, kdy je užito institutu zmeškání, mělo by být toto užití postaveno na principu sociálním, nikoliv liberálním. Měla by se tedy uplatnit prekluze, nikoliv kontumace. Při tomto nastavení není soud zbaven povinnosti posuzovat skutkový stav a je tak dosaženo pravé podstaty institutu zmeškání, a nikoliv jen jeho striktně formalistického užití. Na podporu svých závěrů v práci dále věnuju pozornost interpretaci historické právní úpravy, kdy dle mého názoru je v této úpravě vhodné se inspirovat jak v pozitivním, tak negativním smyslu, co se týče úpravy *de lege ferenda*. To zejména z toho důvodu, že si historická právní úprava, která platila na území České republiky, prošla několika variacemi úpravy institutu zmeškání a s odstupem času je patrné, která úprava se osvědčila.

3 Historické proměny právní úpravy institutu zmeškání

Civilněprocesní institut zmeškání, jak již bylo naznačeno, jakož i jeho v současné úpravě nejvýraznější projev, rozsudek pro zmeškání, nejsou v právu ničím novým. Jedná se o tradiční institut, který byl používán už ve starověkém Římě. Vydání kontumačního rozsudku ve prospěch strany přítomné umožňoval už zákon XII. desek. Tzv. contumaci pojímalo římské právo jako vzdor obeslaného proti úřednímu rozkazu dostaviti se. Jak v klasickém řízení extraordinárním, poklasickém procesu denunciačním, tak procesu libellovém bylo možno na základě tohoto vzdoru obeslaného vydat kontumační rozsudek a obmeškaly tak ztratil proces pro zmeškání.⁵⁵

I přes skutečnost, že byl vydáván rozsudek za okolností pro nepřítomnou stranu nepříznivých, jelikož neměla příležitost se hájit, nemusel být vynesena nezbytně v její neprospěch. Soudce měl vynést takový rozsudek, který po právu vyplýval z přednesu přítomné strany. Už v římském procesu můžeme pozorovat, že rozsudek pro zmeškání nebyl pojímán jako čistě formální procesní úkon (fikce), což můžeme pozorovat při použití jazykového výkladu současného znění § 153b OSŘ, ale soud byl vázán povinností co nejpřesnějšiho zjištění a řádného objasnění skutkového stavu,⁵⁶ byť na omezeném podkladě.

Do římského práva bylo císařem Justinianem zavedeno i zmeškání žalobce⁵⁷, které v dnešní době, i přes jeho historické kořeny, český právní řád nezná, jak bylo uvedeno výše. V případech, kde by bylo jeho užití přiléhavé, přistoupil zákonodárce k fingování dispozitivního úkonu v § 114c odst. 7 OSŘ. Žalovaný tak mohl žalobce, který se nestaral o proces obeslat, a pokud se ani po trojím obeslání žalobce nedostavil, byl vynesena kontumační rozsudek. Pořád ale platila zásada, že meritorní rozsudek mohl být vydán ve prospěch jak přítomného, tak nepřítomného účastníka.⁵⁸ Strana nepřítomná musela ovšem vždy platit soudní náklady, kdy tento finanční postih nepřítomné strany v podobě placení nákladů řízení, byl pak pravděpodobně inspirací pro uherské právo a také pro OSŘ před novelou provedenou zákonem č. 171/1993 Sb., která zavedla rozsudek pro zmeškání a uznání.

Na území České republiky se pak s prvními kontumačními rozsudky setkáváme ve středověku v rámci tzv. stanného práva. Obě strany, které se měly dostavit k projednání sporu, byly nejprve vyvolány.⁵⁹ Stejně jako v římském právu mohl být meritorní rozsudek jako následek nedostavení se, vydán jak proti žalobci, tak proti žalovanému. Proti žalobci hned po prvním

---

⁵⁵ VÁŽNÝ, Jan. *Římský proces civilní*. 1. vydání. Praha: Melantrich a.s., 1935. s. 110.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Kontumační rozsudky. *Právník*, 133, 1994, č. 3, s. 227.

vyvolání, žalovaný se vyvolával třikrát. Žalobce při nedostavení ztrácel pouze aktuální spor, tedy mohl žalovaného znovu pohnat k soudu, žalovaný pak celou při, tedy se jednalo o *res indicata*. Soud proti žalovanému při zmeškání dával stanné právo, ve své podstatě rozsudek pro zmeškání, kdy každá ze stran byla dotazována, zda „stojí na svém právu,“ ten, kdo se neozval, spor pohrál.⁶⁰ Už v době středověku byl rozsudek pro zmeškání brán za jediný účinný prostředek, jak donutit stranu, aby se k soudu dostavila.⁶¹

Institut zmeškání je součástí civilního procesu skoro ve všech jeho historických proměnách. I vzhledem k této skutečnosti je možné jej prohlásit za účinný nástroj, když vidíme, že k jeho zakotvení sahalí zákonodárci ve většině civilních řádů. Vzhledem k vědeckému cíli, který jsem si v úvodu práce vytyčila, se nadále budu věnovat historické úpravě počínaje ČŘS, který upravoval rozsudek pro zmeškání. Důraz na tento historický právní předpis je kladen zejména s ohledem na závěry věcného záměru nového civilního řádu soudního, kdy již při prvotním pohledu na jeho koncepci zjistíme, že navazuje na historickou tradici dvoustranného zmeškání, materiální vedení řízení a řádné zjištění skutkového stavu, jakož i zakotvení institutu zmeškání pro všechny případy, kdy se o zmeškání opravdu jedná. Pro ucelení historického kontextu je pak potřeba zmínit i období socialismu, tj. let 1948 až 1989 a OSŘ 1950 a OSŘ před novelou zákona č. 328/1991 Sb., který sice znal institut zmeškání, ale rozsudek pro zmeškání, zejména z ideologických důvodů, vyloučil z úpravy civilního procesu.

3.1 Kleinova koncepce zmeškání v Civilním řádu soudním z roku 1895

Na historickou úpravu ČŘS v mnohém navazuje věcný záměr nového civilního řádu soudního, což ostatně dokazuje i ve svém ideovém východisku. Ve své době byl ČŘS považován za „velkou procesní reformu“, jejímž tvůrcem byl Franz Klein, který zvolil pro nově vznikající zákon v té době revoluční sociální koncepci. Hovoří se proto o Kleinově sociální koncepci civilního procesu. Předchozí liberální koncepce preferující zájmy individua byla nahrazena pojetím, ve kterém výsledek řízení neodvisel pouze od aktivity a zdatnosti stran, nýbrž také od postavení soudce, který dbá, aby řízení skončilo rozsudkem, který bude, pokud možno, v souladu se skutečnými hmotněprávními poměry.⁶²

V této koncepci je soudci svěřeno tzv. materiální vedení řízení, kdy úkolem soudu je shromáždit dostatek podkladů, aby mohl objektivně a nestranně posoudit skutkový stav a zároveň vytvořit takové podmínky pro strany, aby svou procesní iniciativou a odpovědností za zjištění skutkového stavu pomohly k řádnému zjištění skutkového stavu. Zda svých možností

⁶⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Kontumační rozsudky. *Právník*, 133, 1994, č. 3, s. 227.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² *Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

využijí, či nikoliv je pouze na stranách, ale jen takto nastavené mechanismy jsou nejlepší podmínkou pro kontradiktorní vedení řízení.⁶³

CŘS je historickou právní úpravou, kterou autoři věcného záměru nového civilněprocesního předpisu pro Českou republiku proklamují jako jeden ze svých nejsilnějších inspiračních zdrojů.⁶⁴ Je proto nutné a vhodné z hlediska komplexnosti pojednání o institutu zmeškání provést historickou interpretaci právní úpravy CŘS. Ta znala dva druhy zmeškání, a to zmeškání úplné a zmeškání částečné. Zmeškání úplné nastalo v případě, pokud strana zmeškala od počátku, zmeškala tedy hned první rok, částečné pak, došlo-li ke zmeškání strany v průběhu řízení. V případě úplného zmeškání dle § 396 CŘS byl přednes dostavivší se strany o skutkových okolnostech pokládán za pravdivý, pokud nebyl vyvrácen předloženými důkazy. Pokud se tak nestalo, byl soud povinen na návrh dostavivší se strany rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Oproti tomu v případě zmeškání částečného, soud přihlížel i k přednesu dostavivší se strany, který byl v rozporu s dosavadním obsahem podání jí učiněných nebo s jejími dřívějšími prohlášeními o skutkových okolnostech. To ale pouze v případě, pokud byly tyto skutečnosti oznámeny odpůrci před rokem, na kterém strana navrhovala zmeškání. Stejně tak soud při vydání rozsudku přihlížel k dříve provedeným důkazům a prohlášením obmeškalé strany o skutkových okolnostech. K těmto dvěma druhům zmeškání se nenavrátil ani současný OSŘ ani tak nečiní věcný záměr nového civilního řádu soudního, což explicitně zmiňuje ve svém bodu 259., kdy pokud se strana účastnila přípravného roku a následně se nedostaví k ústnímu jednání, protistrana není oprávněna k návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání.⁶⁵

Zmeškání podle CŘS mohlo nastat v případě **1)** zmeškání prvního roku jednou ze stran sporu dle § 396 CŘS; **2)** žalovaný nepředložil ve lhůtě mu stanovené soudem odpověď na žalobu dle § 398 CŘS; **3)** zmeškání roku stanoveného po odpovědi na žalobu k ústnímu přelíčení dle § 399 CŘS. Jak bylo naznačeno výše, současná úprava převzala z historické pouze zmeškání prvního jednání,⁶⁶ tedy případ uvedený pod bodem 3). První rok v případě CŘS můžeme částečně přirovnat k dnešnímu přípravnému jednání podle §114c OSŘ. *De lege lata* s tímto rokem však, jak už bylo uvedeno, nesprávně pojí OSŘ fikci dispozičního úkonu uznání místo, jak historicky vidíme, správného zmeškání. Ostatní situace, pro které v CŘS nastalo zmeškání, upravila současná úprava zcela odlišně. Úprava CŘS byla mnohem širší než úprava v současném OSŘ a

---

⁶³ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s.75.

⁶⁴ *Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

⁶⁵ *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁶⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (§153 b)

dávala soudům mnohem více možností uplatnění rozsudku pro zmeškání ve vztahu k povinnosti zjistit materiální stav projednávaného případu.

Naopak oproti současné právní úpravě zmeškání, navazuje věcný záměr nového civilního řádu soudního v tomto směru na úpravu ČŘS následujícím způsobem. Dle současné úpravy setrvává na zmeškání prvního jednání, ale v rozporu s ní naopak a tedy v souladu s historickou úpravou ČŘS upravuje následky zmeškání pro obě strany stejně. Rozsudek pro zmeškání může navrhnout jak přítomný žalobce proti nepřítomnému žalovanému, tak i přítomný žalovaný proti nepřítomnému žalobci. Další novinkou pro náš právní řád, která našla inspiraci v ČŘS by mělo být prohlášení jednání za zmeškané stranou také v případě, že se strana dostaví, ale nejedná nebo se během jednání vzdálí. Stejný následek postihoval stranu v řízení dle ČŘS a je součástí i návrhu věcného záměru nového civilního řádu soudního při dostavení se k procesnímu úkonu bez advokáta v případech, ve kterém je zastoupení advokátem předepsáno jako povinné.

Stejně jako ČŘS upravuje věcný záměr nového civilního řádu soudního následek zmeškání procesního úkonu stranou. Shodně pro obě právní úpravy je strana vyloučena z procesního úkonu, který zmešká. Věcný záměr nového civilního řádu soudního pak v komentované části k bodu 52. konstatuje, že zmeškání má vždy za následek prekluzi. Stejný závěr zaujal už Hora, kdy za prekluzi označuje stav, kdy je strana vyloučena z procesního úkonu, který měla učinit.⁶⁷

Na tomto místě bych se ráda zmínila o významu prekluze pro institut zmeškání. Jak bylo výše prokázáno, vedení civilního řízení formální cestou bez řádného objasnění skutkového stavu odporuje základním zásadám civilního procesu. Aby byl spor rozhodnut v souladu s těmito zásadami, je potřeba, aby došlo k materiálnímu vedení řízení a rozhodnutí soudu pouze na podkladě objasnění skutkového stavu, a to i v případě rozsudku pro zmeškání. Je tak nepřipustné, aby jeho vydání záviselo pouze za splnění formálních, v zákoně předem daných, předpokladů, které umožňují nepřihlížet k objektivní realitě. Účinkem zmeškání tedy nemá být nastolení formální pravdy. Podstatou zmeškání má být prekluze prostoru pro učinění úkonu, strana je tedy vyloučena z procesního úkonu, který měla možnost učinit, soud ale automaticky nepřistupuje k vydání rozsudku pro zmeškání, ale projedná skutkový stav, který nutně nemusí vést k vydání rozsudku proti straně, která úkon zmeškala. Soud zjišťuje skutkový stav, avšak přihlíží pouze k těm skutečnostem, které byly učiněny předmětem zkoumání včas.

Jak zmiňuji výše, toto pojetí materiální pravdy ztížené prekluzí najdeme už v ČŘS. Soud sice byl v případě zmeškání jedné ze stran povinen vzít za základ svého rozhodnutí skutkové přednesení přítomné strany, pokud nebyly vyvráceny důkazy protistrany předložené dříve, ale právní posouzení takto předneseného skutkového stavu přesto zůstávalo v rukou soudu. Pokud

---

⁶⁷ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. 1. vydání. Praha: Všehrad, 1947. s. 274.

tedy soud dospěl na základě předložených důkazu k tomu, že nelze právně vyvozovat nárok, mohl žalobu, i přes zmeškání žalovaného, zamítnout, anebo jí naopak vyhovět, i přesto, že zmeškal žalobce. Jedinou podmínkou, která na soud byla v tomto případě kladena, bylo upuštění od zkrácené verze rozsudku.⁶⁸ Jak historicky, tak ve věcném záměru nového civilního řádu soudního se nám projevuje velmi výrazně koncepce materiálního vedení řízení. Zmeškání jako takové by mělo mít za následek, jak ostatně vychází i z jeho historického zakotvení v civilním procesu, prekluzi procesního úkonu pro stranu, která jej zmeškala a následné posouzení skutkového stavu soudem, který může dospět i k rozsudku nepříznivému pro stranu přítomnou.

Z vývoje judikatury⁶⁹ bylo do nedávna patrné, že praxe civilních soudů opustila materiální a kontradiktorní vedení řízení a rozsudek pro zmeškání se stává pouhým formalismem, kdy soudy k jeho vydání přistupují automaticky po naplnění zákonných předpokladů ustanovení § 153b OSŘ. Tedy to, co bylo v ČRS vůdčí zásadou je v současné situaci nutno připomínat judikaturou a výkladem práva. Jak uvádí ve svém nálezu Ústavní soud: „*Kontumační rozsudek je nástroj k dosažení efektivnějšího a rychlejšího rozhodování sporů*“, ... „*lze jej však použít teprve tehdy, odpovídá-li to, vzhledem k ostatním okolnostem případu, požadavkům vyplývajícím z obecných zásad civilního procesu. Při zvažování vydání kontumačního rozsudku je nezbytné respektovat nejen kritéria, která pro jeho užití stanoví zákon, ale také základní procesní práva účastníků řízení.*“⁷⁰

Naopak věcný záměr nového civilního řádu soudního se opět navrácí ke kleinovskému pojetí sociálního civilního procesu. To, co je v dnešní době zdůrazňováno a vykládáno judikaturou, bere za své a staví to mezi vůdčí principy nového civilního řádu soudního. Řízení směřující k pravdivému objasnění skutkového stavu, povinnost pravdivosti stran a využití jejich kontradiktorního postavení považuje za samozřejmý v demokratických právních státech a zároveň ale zdůrazňuje, že má tento přístup jen málo společného se socialistickou zásadou materiální pravdy a nejedná se o reziduum totalitního práva, kterému se budu věnovat dále.

3.2 Uherské právo

Při pojednání o historické úpravě zmeškání a rozsudku pro zmeškání v českém právním řádu nelze vynechat úpravu uherského práva, která platila na území dnešního Slovenska od roku 1848 do roku 1950 a stala se podkladem pro novelu č. 171/1993 Sb., která znovu zavedla rozsudek pro zmeškání a uznání do OSŘ. Nejvýraznější inspirací v uherském právu, jak

---

⁶⁸ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. 1. vydání. Praha: Všehrd, 1947. s. 389.

⁶⁹ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10; Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 23. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 23. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15.

konstatuje důvodová zpráva,⁷¹ je vydání rozsudku pro zmeškání pouze při zmeškání žalovaného. Tento inspirační zdroj je potřeba odmítnout jako nesouladný s právní úpravou civilního procesu a jeho zásadami, a to hned z několika důvodů.

Pokud se podíváme do uherského procesního práva, zjistíme, že v něm platily zcela odlišné principy než v právu rakouském, které platilo na území nejen současné České republiky. Nejpodstatnějším rozdílem je, že se za žalobu v pravém slova smyslu nepovažovalo podání učiněné žalobcem u soudu a doručené žalovanému, ale teprve to, co žalobce jako žalobu přednesl při prvním soudním jednání.⁷² Pokud se tedy k prvnímu soudnímu jednání dostavil žalobce a přednesl své podání, mohl se při nepřítomnosti žalovaného domáhat vydání rozsudku pro zmeškání. Žalovaný ovšem tuto možnost neměl, protože pokud se žalobce nedostavil k prvnímu jednání, nedošlo ani k přednesení žaloby. Uherská právní úprava ale žalovanému dávala jinou možnost, jak postihnout nepřítomného žalovaného, a to na návrh žalovaného obsílku zrušit a žalobci bylo přikázáno uhradit soudní výlohy.

Jsem tedy názoru, že inspirace uherskou úpravou právě pro rozsudek pro zmeškání a upuštění od zmeškání žalobce není dobrou volbou. Už jenom proto, že náš právní řád historicky považoval a považuje za žalobu už podání, které je návrhem na zahájení řízení⁷³ a s nímž má možnost se žalovaný seznámit již před nařízením prvního jednání ve věci. Nelze tedy hledat inspiraci v úpravě, která považuje za žalobu až přednes žalobce u prvního jednání. Pokud chtěl zákonodárce upravit zmeškání v souladu s uherskou úpravou, měl zvolit pro žalobce sankci v podobě placení nákladů řízení v případě nedostavení se k prvnímu jednání, a ne zcela tuto úpravu vypustit. Uspokojivé odůvodnění nepřináší ani tvrzení v důvodové zprávě k zákonu č. 171/1993 Sb., že možnost vydání rozsudku pro zmeškání pro obě strany zakládá nerovnost mezi stranami, protože žalobce, který už své stanovisko vyjádřil, a tedy je žalovanému známo, naopak nezná stanovisko žalovaného, které přednese až při prvním jednání. Nelze totiž zmeškání stran vázat na skutečnost, zda bylo straně známo stanovisko protistrany. Povinností strany je se k soudu dostavit a vyjádřit se úplně a pravdivě k věci. Pokud tak neučiní, dochází k prekluzi práva strany tvrdit a prokazovat a soud rozhoduje na základě dosud předložených důkazů a tvrzených skutečností.

---

⁷¹ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, sněmovní tisk 229 [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

⁷² SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Kontumační rozsudky. *Právník*, 133, 1994, č. 3, s. 232.

⁷³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

3.3 Zákon č. 142/1950 Sb.

Poté, co jsem rozebrala historickou úpravu ČŘS v kontrastu s úpravou uherskou bych se ráda ještě věnovala právní úpravě na našem území mezi léty 1948 až 1989. S nástupem komunistického režimu můžeme vyzorovat tendenci zákonodárce vymezit se proti všemu, co představovalo předchozí „buržoasní“ tendence a instituty prohlášené totalitním režimem za formální (pod které spadal i institut zmeškání) představovaly nejvhodnější prostředek, jak podpořit materiální pravdu, která měla být ideovým krytím pro totalitní pojetí ingerence státu do soukromých věcí a zároveň odsouzení formální pravdy „buržoasního“ procesu⁷⁴.

Tato tendence je už na první pohled patrná z důvodové zprávy k OSŘ 1950: „*Buržoásky proces ostal preto ochrancom tzv. formálnej pravdy; nejde mu zpravidla o zistenie skutočných pomerov medzi občanmi, ale sa uspokojuje s tým, že zabezpečuje tzv. formálnu istotu. Súd rozhoduje v prospech toho, v prospech koho svedčia formálne predpisy.*“⁷⁵ Rozsudek pro zmeškání byl tedy na čtyřicet let vynechán z úpravy civilního procesu. Nebylo ovšem upuštěno od zmeškání jako takového, kterému byly přisuzovány materiálně právní důsledky.⁷⁶

Zmeškání si oproti předchozí úpravě v ČŘS zachovalo pouze svoji ryzí funkci v podobě postihu za nedodržení lhůty. Ani zmeškání lhůty, ani zmeškání procesního úkonu podle OSŘ 1950 nemohlo být důvodem k vydání meritorního rozhodnutí ve věci proti nepřítomné či zmeškavší straně na návrh strany přítomné. Pokud podle OSŘ 1950 zmeškal účastník lhůtu nebo rok, v čase či lhůtě určené zákonem nebo soudem, byl z tohoto úkonu vyloučen. Podle OSŘ 1950 ale nelze uplatnit vliv zmeškání na materiální obsah soudního rozhodnutí.⁷⁷ I přesto, že dle socialistického práva je zmeškání čistě „buržoasní“ formalismus, je patrné, že i socialistický proces zmeškání přes striktní odmítnutí upravil. Tato úprava vycházela z prosté logické skutečnosti, že nelze donekonečna čekat na poskytnutí součinnosti jednou ze stran.

Jak píše ve svém článku Boura, podle socialistických úvah formalismus „buržoasního“ civilního procesu není věcí náhody. Dle něj procesní formalismus zajišťuje v „buržoasním“ procesu materiální nerovnost stran a spolu s vysokou finanční nákladností řízení, obligatorním zastupováním advokátem a komplikovaností procesních předpisů zajišťuje vítězství hospodářsky silnější strany. Je tedy nasnadě, že právě tyto závěry označily rozsudek pro zmeškání za jeden z podstatných třídních znaků „buržoasního“ procesu a tvrdě se proti němu vymezily⁷⁸.

⁷⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s.144.

⁷⁵ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Národní shromáždění, 1948 - 1954, sněmovní tisk 510 [online]. Zákon o konání v občianských súdnych veciach (občianský súdny poriadok). [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=142&r=1950>>.

⁷⁶ BOURA, Ferdinand. Rozsudek pro zmeškání a zásada materiální pravdy, *Právník*, 1952, roč. 91, s.230.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ BOURA, Ferdinand. Rozsudek pro zmeškání a zásada materiální pravdy, *Právník*, 1952, roč. 91, s.229.

S těmito závěry nelze souhlasit. Jak bylo naznačeno výše, právě předchozí úprava ČRS byla zcela jasně příklonem k sociální koncepci civilního procesu a došlo k posílení role soudce, který měl dbát o to, aby řízení končilo rozsudkem, který bude v co nejvyšší míře v souladu se skutečnými hmotněprávními poměry. Tato koncepce nesmí být narušena žádnými, byť formálními nástroji urychlování řízení, ty musí být zcela v souladu se základními zásadami civilního procesu. Je tedy jasné, že spíše než snahou o řádnou úpravu civilního procesu, se jednalo ze strany OSŘ 1950 a tehdejší socialistické nauky o ideologické důvody, které vedly k tak naléhavému a striktnímu odsouzení nejen rozsudku pro zmeškání.

Právní úprava OSŘ 1950 tedy odstranila vše, co nesouviselo s ideologickou snahou o omezení soudní pravomoci a možnosti státu efektivně regulovat právní poměry. Tato umělá a ideologická konstrukce bojující proti něčemu, co neexistovalo, se dopustila deformace mnoha klasických institutů a zásad civilního procesu. Zejména zásahu do autonomie procesních stran a deformace zásady dispoziční a projednací.⁷⁹

Zcela se ztotožňuji s názory Lavického, že kontumační rozsudky mohou být při špatném upravení v zákoně samozřejmě nástrojem formálního či formalistického posouzení věci. Stejně tak k jejich formálnímu pojetí může sklouznout nesprávná interpretace, kterou ovšem nelze vyloučit ani v buržoasním ani socialistickém právu.⁸⁰ Jak bylo ale naznačeno výše, ČRS rozhodně nebyl úpravou, která by podporovala tuto tendenci, a naopak Kleinova sociální koncepce tíhla k přesně opačným závěrům.

---

⁷⁹ *Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního* [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

⁸⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s.144.

4 Rovnost stran v řízení – zmeškání žalobce

Jednou z formálních náležitostí rozsudku pro zmeškání, je jeho navrzení dostavivším se žalobcem. Pokud žalobce, který se řádně dostavil, nenavrhne při absenci žalovaného při prvním jednání vydání rozsudku pro zmeškání, soud pokračuje v řízení bez žalovaného, příp., pokud nelze provést jednání bez žalovaného, soud jednání odročí.⁸¹ Pokud se ale k prvnímu jednání nedostaví žalobce, přítomný žalovaný nemá, což však není v souladu se zásadou rovnosti stran, možnost navrhnout rozsudek pro zmeškání na úkor nepřítomného žalobce, ani jinou možnost obrany.

Inspiračním zdrojem rozsudku pro zmeškání v současném OSŘ byl § 396 ČRS, který vydání rozsudku pro zmeškání umožňoval jak proti nepřítomnému žalovanému, tak i nepřítomnému žalobci. Tuto možnost sice zákon nestanovoval přímo, ale z jazykového výkladu: „Byl-li po odpovědi na žalobu včas podané ustanoven rok k ústnímu přelíčení a některá ze stran zmešká tento nebo pozdější rok určený k ústnímu přelíčení, může dostavivši se strana navrhnouti při tomto roku vynesení rozsudku.“⁸² zejména pak z formulace – dostavivší se strana, lze usuzovat na možnost vydání rozsudku pro zmeškání jak na návrh žalobce, tak na návrh žalovaného.

Ačkoliv důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb., proklamuje u rozsudku pro zmeškání návaznost na ČRS, hned v dalším odstavci se vymezuje, co se týče zmeškání žalobce a uvádí, že v tomto případě se přiklání k úpravě uherského práva a připouští rozsudek pro zmeškání pouze při nepřítomnosti žalovaného. Důvodem pro tuto koncepci má být nerovnost, kterou by rozsudek pro zmeškání vydaný na návrh žalovaného při nedostavení se žalobce zakládal. Tuto nerovnost důvodová zpráva spatřuje zejména v tom, že žalovanému jsou z doručené žaloby známy proti němu uplatňované nároky, kdežto žalobce nezná tvrzení žalovaného, které teprve přednese.⁸³

S touto koncepcí jakož i s odůvodněním předneseným v důvodové zprávě nesouhlasím. Naopak jsem názoru, že vynechání rozsudku pro zmeškání na návrh žalovaného při zmeškání žalobce z právní úpravy zakládá nerovnost v postavení stran. Souhlasím s Bezouškou, který tvrdí, že žalovaný by měl mít stejná práva i povinnosti jako žalobce.⁸⁴ Už jenom proto, že žalobce přichází k soudu z počátku s lepšími podmínkami než žalovaný. Oproti žalovanému, který je po doručení žaloby na startovní čáře, pokud pomineme, že v mnohých případech může žalobu předjímat, má žalobce učiněn alespoň krátký rozumový úsudek, přípravu základní argumentaci

⁸¹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 648.

⁸² Zákon daný dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

⁸³ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

⁸⁴ BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15.

a je vybaven důkazy, kterými podloží svá tvrzení. Bezouška dále odkazuje na Macura, který potvrzuje, že žalobce není do civilního řízení nucen, naopak se pro něj sám rozhodne.⁸⁵ Právě z toho důvodu, kdy žalobce záměrně uvede do chodu celou mašinerii soudního řízení, lze od něj požadovat, aby vytvořil ze své strany podmínky pro řádné a efektivní vedení řízení a nečiní-li tak, mělo by být možno jej následně postihnout stejným následkem, jako žalovaného.⁸⁶

Pokud se důvodová zpráva odvolává na uherskou úpravu, která platila na Slovensku, je potřeba říct, že i Slovenský zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok má v § 278 an. úpravu rozsudku „pre zmeškanie žalobcu“, a tedy nenavázal na historickou úpravu, která platila na jeho území. Podle civilního sporového poriadku, pokud se žalobce, bez omluvy, ačkoliv řádně a včas předvolán nedostaví k jednání, a byl o následku nedostavení se poučen, bude rozhodnuto na návrh žalovaného rozsudkem pro zmeškání žalobce. Stejný následek, tedy rozsudek pro zmeškání v případě nedostavení se k jednání, stíhá i žalovaného, toho ovšem i v případě, pokud se nevyjádří k žalobě na výzvu soudu.⁸⁷ Český OSŘ tak v současné chvíli zůstává jedním z mála procesních právních řádů v evropském prostředí, který rozsudek pro zmeškání uplatňuje pouze vůči žalovanému.

Jak už bylo řečeno výše, argumentace v důvodové zprávě k novele provedené zákonem 171/1993 Sb. uherským právem je zcela neopodstatněná a to zejména z toho důvodu, že uherské právo považovalo za žalobu až přednes žalobce u prvního jednání ve věci. Předchozí návrh byl považován za obsílku, která mohla být, pokud se dostavil k prvnímu jednání pouze žalovaný, na jeho návrh zrušena a žalobci bylo přikázáno uhradit soudní výlohy. Nelze tedy uplatnit inspiraci uherským právem v situaci, kdy OSŘ považuje za žalobu už návrh na zahájení řízení.

4.1 Zhodnocení ústavnosti rozsudku pro zmeškání Ústavním soudem

Ústavnost rozsudku pro zmeškání vydávaného pouze na návrh žalobce posuzoval i Ústavní soud na návrh Okresního soudu v Děčíně, ve svém nálezu IV. ÚS 3143/15 ze dne 23. 2. 2016. Okresní soud v Děčíně napadal ústavnost § 153b OSŘ z pohledu rovných práv účastníků řízení tak, jak je stanovuje čl. 96 odst. 1 Ústava. Podle ÚS je potřeba řešit tuto otázku nikoliv z pohledu, v čem jsou si strany rovny, ale zda jsou si rovny. Nikoli tedy, zda mají stejné procesní prostředky k obraně, ale zda má každá strana možnost použít takové procesní prostředky, které by nezakládaly neodůvodněnou nerovnost. Podle ÚS tedy nejde o rovnost v absolutním smyslu, ale o rovnost zbraní.⁸⁸

---

⁸⁵ BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15 – 19.

⁸⁶ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b OSŘ. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 30.

⁸⁷ Zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok

⁸⁸ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

ÚS pro posouzení, zda nebylo v případě rozsudku pro zmeškání vydávaného pouze na návrh žalobce zasaženo do práva na spravedlivý proces, použil modifikovaný test diskriminace, který nazval testem rovného zacházení. Skládá se z následujících bodů: **1)** jde o účastníky řízení? **2)** je s nimi zacházeno odlišně? **3)** je odlišné zacházení dotčené straně sporu k tíži? **4)** je toto odlišné zacházení ospravedlnitelné? tj. **a)** sleduje legitimní zájem? **b)** je přiměřené?

Hned v druhém bodě testu rovného zacházení dochází ÚS k závěru, že s žalobcem je oproti žalovanému zacházeno odlišně a to z důvodu, že vydání kontumačního rozsudku může využít pouze žalobce. Stejně tak ve třetím kroku testu potvrzuje argument vznesený Okresním soudem v Děčíně a sice, že odlišné zacházení jde k tíži žalovaného, protože nemá možnost navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání. ÚS tedy připouští, že rozsudek pro zmeškání zakládá nerovnost mezi procesními stranami a neodůvodněně znevýhodňuje žalovaného oproti žalobci.

Ve čtvrtém kroku proto ÚS přistoupil k identifikaci legitimního zájmu, kterým by odůvodnil ústavnost nerovnosti mezi stranami při vydání rozsudku pro zmeškání. Pro tento účel vycházel z důvodové zprávy k zákonu č. 171/1993 Sb., která byla popsána výše v této kapitole, která považuje za legitimní ospravedlnění odlišného zacházení skutečnost, že žalobce již svou procesní aktivitu projevil a bylo by tedy naopak nerovným zacházením postihnout jej rozsudkem pro zmeškání při nedostavení se k prvnímu jednání. ÚS považuje tento závěr shodně s důvodovou zprávou za legitimní ospravedlnění nerovnosti mezi stranami. S tímto závěrem ÚS nesouhlasím.

ÚS uvádí, že na legitimitě odlišného zacházení nemůže změnit nic ani odkaz na historickou úpravu ČŘS, jelikož důvodová zpráva uvádí, že zvolila uherskou úpravu používanou v současné době např. na Slovensku.⁸⁹ Toto tvrzení ovšem nemůže být způsobilým argumentem už z důvodu, že v případě nedostavení se žalobce v uherském právu byla proti němu použita sankce v podobě ztráty sporu zastavením řízení a placení nákladů. Což sice není následkem srovnatelným s rozhodnutím v meritu věci, ale přesto nelze tvrdit, že se jedná o inspiraci pro úpravu, která žalobce nepostihuje vůbec. Jak už bylo řečeno výše, tento argument s novým Civilním sporovým poriadkom⁹⁰, který nabyl účinnosti 1. 5. 2017, ztrácí na váze. Slovenská právní úprava civilního procesu nejenže zavedla rozsudek pro zmeškání, který předchodí slovenská platná úprava neznala, ale dokonce jde výrazně nad rozsah úpravy, jak jej známe v ČŘS platném na území současné České republiky v době, kdy na Slovensku platila uherská úprava.

ÚS nesouhlasí ani s komparativním argumentem s jinými právními řády, který je zastáván většinou českých procesualistů. Nejčastějšími právními úpravami jsou pro inspiraci uváděny

---

⁸⁹ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

⁹⁰ Zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok

rakouský a německý právní řád.⁹¹ Je nutné podotknout, že ÚS hodnotil ústavnost a soulad s právním řádem a nikoliv vhodnost a kvalitu úpravy rozsudku pro zmeškání v platném OSŘ. Je tedy zřejmé, že vzhledem k výše předloženým argumentům nemusí být úprava rozsudku pro zmeškání nutně protiústavní, nicméně, jak sám připouští i ÚS: „*Jinak řečeno, německá, rakouská či československá prvorepubliková koncepce⁹² kontumačního rozsudku jsou možná de lege ferenda vhodnější...*“⁹³ V závěru nálezu ÚS dokonce uvádí, že považuje argumentaci Okresního soudu v Děčíně za legitimní v souladu s názory českých civilistů, kteří plédují pro zavedení úpravy rozsudku pro zmeškání žalobce. ÚS pouze využil soudcovské zdrženlivosti a ústavně konformní výklad, čímž se vyhnul následkům spojeným se zrušením zákona, je ale patrné, že i ze strany ÚS zaznívá názor, že pro budoucí právní úpravu je rozsudek pro zmeškání na návrh žalovaného vhodné zavést.

4.2 Projevy následků zmeškání žalobce v současné právní úpravě

Ačkoliv OSŘ neumožňuje vydání rozsudku pro zmeškání na návrh žalovaného při prvním jednání, se zmeškáním přípravného jednání ze strany žalobce spojuje následky. Dle § 114c odst. 7 OSŘ, pokud se nedostaví řádně obesaný žalobce k přípravnému jednání, soud řízení zastaví. Pokud se k přípravnému jednání nedostaví řádně obesaný žalovaný, má se za to, že nárok uznává a je proti němu rozhodnuto rozsudkem pro uznání. V případě přípravného jednání, které může předcházet prvnímu jednání ve věci zákonodárce zvolil úpravu, která postihuje žalovaného meritorním rozsudkem a žalobce v procesní rovině zastavením řízení. Pokud zákonodárce nechtěl v souladu se svou argumentací v důvodové zprávě⁹⁴ volit úpravu, která by žalobce stavěla do nevýhodného postavení oproti žalovanému, protože nezná jeho tvrzení a obranu, které přednese až při prvním jednání ve věci, nemusel volit cestu meritorního rozsudku. Mohl pro zmeškání prvního jednání žalobcem využít postih, který znalo už římské právo za dob Justiniana a uherský právní řád, a to placení nákladů řízení nepřítomnou stranou.⁹⁵ Tato koncepce by pak byla i v souladu s názory ÚS o rovnosti zbraní.

Jakoby stranou a opomenutý zůstává § 101 odst. 3 OSŘ, který do jisté míry vyvrací nepostižitelnost nedostavení se žalobce k prvnímu jednání. Na základě tohoto ustanovení může soud, pokud se nedostaví řádně předvolaný účastník bez omluvy k jednání, věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka a následně, pokud to shledá odůvodněným, rozhodnout meritorním rozsudkem. Jediným rozdílem vůči rozsudku pro zmeškání je chybějící

⁹¹ Např. BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15 – 19.

⁹² V současné době i Slovenská úprava (pozn. autora).

⁹³ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

⁹⁴ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

⁹⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Kontumační rozsudky. *Právník*, 133, 1994, č. 3, s. 232.

návrh dostavivší se protistrany. Vzhledem k judikатурním závěrům poslední doby neobstojí ani námitka o tom, že v případě postupu § 101 odst. 3 OSŘ k vydání meritorního rozsudku nemusí dojít. ÚS došel k závěru⁹⁶, že slovo „může“ v § 153b odst. 1 OSŘ znamená, že i přes naplnění formálních požadavků rozsudku pro zmeškání je stále na uvážení soudu, zda k jeho vydání přistoupí. Přesto jsem toho názoru, že je tato možnost nekoncepční a bylo by daleko vhodnější upravit institut zmeškání jednotně pro celý civilní proces.

Co se týče dalšího argumentu namítaného v důvodové zprávě⁹⁷ a to výhody žalovaného, který zná proti němu žalobou uplatňované nároky a argumentaci, lze nalézt jednoduché řešení. Bezouška, jakož i čeští procesualisté navrhuji povinné vyjádření žalovaného, které bude zasláno žalobci před nařízením jednání.⁹⁸ Tím by byla odstraněna nerovnost v podobě nepřipravenosti žalobce na tvrzení, která žalovaný teprve přednese. Ostatně stejnou úpravu znal už ČRS, kdy při nepodání odpovědi na žalobu žalovaným mohl dokonce žalobce navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání. S tímto řešením souhlasím a přiklonil se k němu i věcný záměr nového civilního řádu soudního.

Ačkoliv to nikde, stejně jako ČRS, věcný záměr nového civilního řádu soudního explicitně nezmiňuje, je z jednotlivých navržených ustanovení patrné, že se navrácí ke zmeškání, které postihuje obě strany stejně ve všech případech zmeškání. Bod 50 zní: „*rok je zmeškán, jestliže se strana bez omluvy včas nedostaví, nebo se dostaví, avšak nejedná, nebo se během roku vzdálí.*“ Ke zmeškání jednání tedy podle návrhu věcného záměru ČRS dochází, pokud se nedostaví strana, nikoliv pouze žalovaný, jako je tomu v současném OSŘ.

Co se týče nerovnosti způsobené žalobcovou neznalostí argumentace a obrany žalovaného, přistoupil věcný záměr nového civilního řádu soudního k výše rozebíranému řešení. Podle bodu 113 věcného záměru nového civilního řádu soudního, pokud soud nerozhodne platebním rozkazem, doručí žalovanému stejnopis žaloby a zároveň jej vyzve, aby se k žalobě vyjádřil. Podle bodu 114 pak vyjádření žalovaného doručí soud žalobci. Pokud to považuje za účelné, může soud dokonce žalobce vyzvat k replice a žalovaného poté k podání dupliky. Dokonce v případě, že by se žalovaný nevyjádřil k žalobě na výzvu soudu, může žalobce navrhnout rozsudek pro zmeškání. Jak už bylo výše vyloženo, využít v tomto případě rozsudek pro zmeškání zavedl Zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok na Slovensku a dle mého názoru se jedná o velmi vhodnou úpravu.

---

⁹⁶ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

⁹⁷ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm>>.

⁹⁸ BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15.

5 Konkluze na podkladě úpravy navržené VZČŘS

V závěru práce bych ráda zařadila kapitolu, ve které shrnu v diplomové práci nastíněné úvahy o věcném záměru nového civilního řádu soudního („VZČŘS“), projevech institutu zmeškání v něm a změny, které pro tuto koncepci přinese. Jak už bylo několikrát uvedeno, velkým inspiračním zdrojem je ČŘS a Kleinova sociální koncepce civilního procesu. Samotný VZČŘS si klade za cíl koncepčně upravit jednotlivé instituty civilního procesu a vyhnout se nekoncepčnosti současné úpravy obsažené v OSŘ, které neustálé pokusy o nápravu pomocí novel spíše uškodily.

Jak je konstatováno v ideovém východisku VZČŘS: „*Civilní soudní řád ... vyjde z Kleinovy sociální koncepce civilního procesu, postavené na dispoziční zásadě, modifikované zásadě projednací a na principu procesní ekonomie.*“ Toto nastavení pro novou právní úpravu civilního procesu považuji za velmi vhodnou. Ačkoliv má být nová koncepce postavena na dispoziční zásadě a je na stranách, aby především zahájily řízení a vymezily jeho předmět, stále je kladen důraz na zásadu projednací a také na materiální vedení řízení, tedy ze soudu není sejmuta povinnost náležitě objasnit skutkový stav a tím poskytnout ochranu porušeným nebo ohroženým soukromým subjektivním právům. Přesto je potřeba vyvažovat délku řízení, která by se tímto mohla neúměrně protáhnout, k čemuž právě poslouží procesní ekonomie, tedy zejména instituty, ve kterých se promítá, např. uplynutí prekluzivní lhůty, zmeškání lhůty nebo roku či zákaz novot v opravném řízení. Jen tímto způsobem lze zajistit spravedlivý civilní proces, který zaručí rychlé a co odpovídající objasnění skutkového stavu, na jehož základě je vydáno rozhodnutí.

Dále jsem, vzhledem k obsahu práce, povinna se věnovat projevům institutu zmeškání a jeho úpravě ve VZČŘS. V Dílu 2 Hlavy III. VZČŘS, který předchází úpravě následků zmeškání, je stanoveno, že procesní lhůty představují časový prostor, ve kterém je možno nebo nutno učinit procesní úkon stranou. Pokud lhůta marně uplyne, pojí se s ní následky zmeškání, tedy prekluze a strana je z úkonu vyloučena. Je patrné, že VZČŘS považuje za následek zmeškání zánik možnosti učinit procesní úkon, tedy prekluzi. S tímto závěrem souhlasím. Takto zakotvené pojetí zmeškání je nejen v souladu s historickou právní úpravou (zejména ČŘS), ale odpovídá i základním zásadám civilního procesu. Jsem tedy toho názoru, že se zmeškáním by se měla pojit materiální pravda ztížená prekluzí, nikoli pouhá kontumace nastolením formální pravdy.

Další bod věnovaný institutu zmeškání upravuje jednotlivé způsoby zmeškání roku jednou ze stran. Je třeba v krátkosti připomenout, že ačkoliv rok, ve smyslu samotného řízení používá ČŘS kontinuálně pro celou svou úpravu, jsem toho názoru, že se jedná o archaismus, který by se v nové právní úpravě neměl vyskytovat. Bylo by daleko vhodnější výraz rok nahradit výrazem jednání používaným v současném OSŘ. Připouštím však, že tento názor odpovídá zkušenosti,

kteřou dosud s civilním procesem upraveným v OSŘ jako autor mám a je dle mého názoru všeobecně zažitý od 50. let minulého století. Za zmeškaný rok pak věcný záměr nového civilního řádu soudního považuje **a)** pokud se strana bez omluvy včas nedostaví; **b)** strana se dostaví, ale nejedná; **c)** strana se během roku vzdálí; **d)** strana se dostaví bez advokáta k procesním úkonům, pro které je zastoupení advokátem povinné. Touto koncepcí zmeškání roku zcela navazuje na koncepci zmeškání roku tak, jak jej znala úprava ČŘS. Právní úprava v § 133 ČŘS vymezovala zcela totožné důvody, pro které je možno považovat rok za zmeškaný.

Pro ucelení celkového pohledu na koncepčnost úpravy, bych se chtěla věnovat i úpravě institutu uznání a rozsudku pro uznání tak, jak jej upravuje bod 253. VZCŘS. V tomto případě můžeme sledovat proměnu nejvíce kritizovaného institutu současného OSŘ, co se urychlovacích institutů týče, a to rozsudek vydaný na základě fikce uznání nároku. Jak autoři věcného záměru nového civilního řádu soudního uvádí v ideovém záměru, přes většinovou podporu ze strany ÚS opouští rozsudek pro uznání na základě fikce, který bude nahrazen rozsudkem pro zmeškání. Jako hlavní podklad uvádějí přesvědčivé argumenty v odborné literatuře. Toto tvrzení je pochopitelné zejména proto, že členy pracovní skupiny, která připravovala VZCŘS jsou Petr Lavický a Alena Winterová, kteří jsou hlavními a největšími kritiky koncepce institutu zmeškání a institutu uznání v současném právním řádu u nás. Ostatně jejich odborné texty mi posloužily jako cenné podklady pro mou práci a s většinou jimi zaujatých názorů na koncepci zmeškání a uznání jak *de lege lata* tak *de lege ferenda* se ztotožňuji.

Rozsudek pro uznání tedy zůstává zachován pouze ve své ryzí podobě, tedy k jeho vydání se přistupuje po dispozičním úkonu žalovaného, který uzná z části nebo zcela proti němu uplatňovaný nárok, pokud to žalobce navrhne. Co se týče nevyjádření k žalobě a neúčasti na přípravném jednání ve spojení s fikcí, jak je zná současný OSŘ v § 114b odst. 5 a § 114c odst. 7, jak VZCŘS proklamuje, volí pro tuto úpravu rozsudek pro zmeškání. Pokud se žalovaný nevyjádří včas k žalobě, může žalobce navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání. Skutkové přednesy zákon označuje v tomto případě za pravdivé, pokud neodporují obsahu spisu. Zde se projevuje zcela jasně materiální vedení řízení, kdy VZCŘS navrhuje, aby nebylo možné vydat rozsudek pro zmeškání v případě, kdy se skutková tvrzení strany, která jednání či úkon nezmeškala, ukážou nepravdivými. Tento závěr, který v současné době musela dovodit judikatura, jelikož docházelo k vydávání rozsudku pro zmeškání bez věcného zkoumání skutkového stavu pouze při naplnění formálních předpokladů, je velmi vítaným a logickým vyústěním. Podstatnou změnou je odklon od kontumačního rozsudku jako trestu a sankce, a naopak je zaujíráno stanovisko, o kterém jsem pojednala výše a to, že kontumační rozsudek má být nástroj, kterým zákonodárce motivuje strany řízení k procesní aktivitě.

Stejně tak VZČRS upravuje jako následek rozsudek pro zmeškání, pokud strana zmešká přípravný rok a pokud se nekonalo, tak první jednání ve věci a protistrana vydání rozsudku navrhne. Je tedy odstraněna současná nekonceptní úprava obsažená v OSŘ, která užívá fikci pro žalovaného v podobě uznání nároku a pro žalobce v podobě zpětvzetí žaloby. Podstatným přínosem této úpravy, která explicitně VZČRS zmiňuje, je vydání rozsudku pro zmeškání při zmeškání jak žalobce, tak žalovaného. Tímto je odstraněna neodůvodněná nerovnost mezi žalobcem a žalovaným, jak o ní bylo pojednáno, a je zajištěna rovnost stran v řízení. Argument, který proti této úpravě zazníval a to, že žalobce nezná názor žalovaného, a tedy by byl v nevýhodě, upravuje bod 113. VZČRS tím, že ukládá soudu povinnost, pokud se nejedná o jednoduchou věc nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, povinnost vyzvat žalovaného, aby se k žalobě vyjádřil a toto vyjádření pak doručit žalovanému. I v tomto případě, stejně jako u zmeškání vyjádření k žalobě, nebude možno rozsudek vydat, pokud by to odporovalo obsahu spisu, tedy by byla porušena zásada materiálního vedení řízení.

Zajímavým stanoviskem, které VZČRS zaujímá je, že pokud strana podá žalobu, resp. včasnou žalobní odpověď, ale přesto zmešká přípravné jednání nebo první jednání u soudu, stále může být vydán rozsudek pro zmeškání. Proto, aby strana spor dle VZČRS zahájila, nestačí pouze písemný procesní úkon, ale musí se účastnit u soudu, a to buď přípravného jednání, nebo prvního jednání ve věci. Oproti tomu, rozsudek pro zmeškání nelze vydat, pokud se strana sice nedostaví k ústnímu jednání, ale účastnila se přípravného roku, což se považuje za projevení vůle vstoupit do sporu. V tomto případě VZČRS argumentuje skutkovou domněnkou, na které je rozsudek pro zmeškání založen.

Skutková domněnka, na níž je koncepce rozsudku pro zmeškání založena se opírá o vysokou pravděpodobnost, že strana, která nezpochybní tvrzení přednesená druhou stranou a nedostaví se k nařízenému jednání, ač k tomu má možnosti, nedisponuje argumenty ani důkazy, aby tvrzení druhé strany popřela.⁹⁹ Zjevně tedy autoři VZČRS jsou toho názoru, že strana, která sice buď podá žalobu, nebo žalobní odpověď, ale nedostaví se k soudu, podle skutkové domněnky zmeškání nedisponuje dalšími důkazy, kterými by při jednání u soudu popřela tvrzení druhé strany. Opačně ale, pokud se strana účastní alespoň přípravného řízení, považuje se tato účast za projev vůle vstoupit do sporu a při zmeškání dalšího jednání nelze rozsudek pro zmeškání vydat. S tímto nesouhlasím. Ačkoliv soud postupuje z úřední povinnosti, neměla by být pouhá účast strany u přípravného řízení dostačující. *Ad absurdum* by tak stačilo, aby žalovaný nebo žalobce podali žalobu či žalobní odpověď, pak přišli na nařízené první jednání, ať už přípravné nebo řádné a poté se nemuseli nijak dále projednávání sporu účastnit. Dle mého názoru je vhodné

---

⁹⁹ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b OSŘ. Bulletin advokacie, 2002, č. 2, s. 30.

upravit každé zmeškání procesního úkonu stranou možnosti vydání rozsudku pro zmeškání na návrh přítomné protistrany, který nemusí být nutně vydán v její prospěch. Právě v takovém účinku bych spatřovala naplnění stimulační funkce zmeškání pro procesní aktivitu stran ve všech stádiích řízení, aby tak byla maximalizována odpovědnost stran za všeobecné zjištění skutkového stavu.

Je tedy zřejmé, že VZČRS vyslyšel názory českých procesualistů, které se objevovaly ke koncepci institutu zmeškání v odborné literatuře a snaží se veškeré výtky současné právní úpravě obsažené v OSŘ uvést na pravou míru. Jsem toho názoru, že se mu to daří velmi dobře a až na pár výše uvedených výhrad shledávám, že má potenciál stát se pro oblast urychlovacích institutů a zejména tedy rozsudku pro zmeškání velmi kvalitním právním řádem, který je v souladu jak s historickou právní úpravou, tak zásadami a východisky civilního procesu a judikatury. Zda tomu tak opravdu je, ale ukáže až praxe a jeho aplikace na živé případy civilními soudy.

6 Závěr

V závěru diplomové práce je potřeba shrnout odpovědi na výzkumné otázky, které jsem si stanovila v úvodu práce, stejně tak je nezbytné i zhodnotit vymezené hypotézy. Dále tedy představuji závěry syntézy mých poznatků při zkoumání právní úpravy zmeškání. Lze uzavřít, že stanovené cíle diplomové práce byly naplněny a byly učiněny následující poznatky.

a) Má být účinek zmeškání čistě formální sankcí tížící účastníka řízení nebo by se mělo jednat o zásah do skutkového stavu projednávané věci? – V diplomové práci byly předestřeny jasné argumenty pro závěr, že účinkem zmeškání je zásah do skutkového stavu projednávané věci a nejedná se o pouhou formální sankci tížící účastníka řízení. Přiřknout zmeškání účinek čistě formální sankce by odporovalo základním zásadám civilního procesu. I přes naplnění formálních požadavků, které stanovuje pro zmeškání zákon, by mělo být stále úlohou soudu projednat skutkový stav a pokud nedojde k závěru, že tvrzené skutečnosti a předložené důkazy jsou způsobilé pro rozhodnutí v meritu o nároku, neměl by rozsudek vydat. Tento závěr ostatně dovodila i současná judikatura ÚS. Účinek zmeškání ve formě zásahu do skutkového stavu projednávané věci nově zakotvuje VZČRS, který proklamuje materiální vedení řízení a umožňuje vydat, pokud to závěry soudu odůvodňují, meritorní rozsudek i ve prospěch nepřítomné strany. Zároveň bych v závěru chtěla vyzdvihnout výše učiněný závěr pro termín sankce, užívaný spolu s institutem zmeškání. Na základě argumentace, zejména autonomií vůle a dispoziční zásadou docházím k odmítnutí tohoto termínu a jsem za vhodnější označení, např. procesní odpovědnost. Tento termín dle mého názoru daleko lépe odpovídá odmítnutí čistě formální povahy institutu zmeškání, který musí být nutně doplněn materiálními prvky vedení řízení.

b) Mělo by zmeškání tížit jen jednu procesní stranu? – Rovněž tato výzkumná otázka byla zodpovězena, a to se závěrem, že nikoliv. Ačkoliv ÚS hovoří o rovnosti stran nikoliv jako o absolutní rovnosti, ale rovnosti zbraní, jsem toho názoru, že by zmeškání mělo tížit obě procesní strany stejně. Rozsudek pro zmeškání by měl mít možnost navrhnout i žalovaný v případě zmeškání žalobce, stejně, jako to může učinit žalobce podle současné právní úpravy při zmeškání žalovaného. Zmeškání je urychlovacím institutem civilního řízení, kterému slouží jako nástroj rychlého a efektivního odklizení sporu při současném respektování materiální pravdy, a je tedy nedůvodné jej používat různě vůči jednotlivým účastníkům. Jsem toho názoru, že s argumenty, které jsou předestírány proti tomuto řešení, se velmi dobře vypořádal VZČRS, který ve svém návrhu soudu ukládá povinnost nařídit žalovanému vyjádření se k žalobě a následné povinné doručení tohoto vyjádření žalobci. Zároveň VZČRS pojí zmeškání se zmeškáním procesního úkonu a zmeškáním jednání před soudem, kdy procesní úkony činí a jednání se účastní shodně

žalobce i žalovaný. Nevidím proto důvod, proč by mělo zmeškání a jeho následky nastat pouze při zmeškání žalovaného, jak činí současný OSŘ, zvláště s přihlédnutím k tradičnímu projevu zásady dispoziční, když je to žalobce jako *dominus litis*, které uvedl do běhu procesní řízení a měl by nést svůj díl odpovědnosti za dosažení jeho účelu po stránce (nejen) skutkových zjištění.

c) Je účinkem zmeškání nastolení formální pravdy nebo jde o materiální pravdu stíženou prekluzí? – Tato otázka, ač jí nebyla věnována v práci samostatná kapitola, byla také uspokojivě zodpovězena. Jak zcela jednoznačně stanovuje VZCŘS, následkem zmeškání úkonu je prekluze a vyloučení strany z úkonu, který zmeškala. Strana tedy ztrácí možnost učinit procesní úkon, který zmeškala, protože prekludoval, to ovšem neznamena automatické vydání rozsudku pro zmeškání. Pokud bychom přistoupili k závěru, že účinkem zmeškání je nastolení formální pravdy, byl by rozsudek pro zmeškání vydáván pouze po naplnění formálních předpokladů stanovených v zákoně, což by odporovalo principům civilního řízení. Je potřeba, aby po prekluzi úkonu účastníka soud projednal skutkový stav, byť omezen co do obsahu právě nastoupením prekluze (vyloučení z dalších skutkových tvrzení) a až poté, kdy je přesvědčen, že jsou zde závěry odůvodňující vydání rozsudku, rozhodl. Nastolením formální pravdy jako účinku zmeškání by docházelo zcela k popření účelu tohoto institutu, protože ačkoliv by řízení bylo formálně rychle vyřízeno, neposkytlo by ochranu subjektivním právům účastníků o nic více než řízení, které by neproběhlo. Je tedy potřeba setrvat na účinku materiální pravdy, kdy jedním ze způsobů, jak řízení urychlit je pojit s nevykonáním určitých úkonů ve lhůtě k tomu dané zmeškání, což ovšem nesmí znamenat automatické rozhodnutí bez zvážení dalších individuálních okolností, tedy účinkem by mělo být pouze omezení strany v další možnosti uvádět rozhodné okolnosti a předkládat důkazy.

d) Měl by být institut zmeškání využit i pro zmeškání dalších procesních úkonů a zmeškání jiného než prvního jednání ve věci? – S touto výzkumnou otázkou se pojí pojednání o fikci úkonu, jak bylo učiněno v souvislosti s institutem uznání. Tento přístup a úprava byli shledány zcela nekonceptními a v rozporu se základními zásadami civilního procesu tak i funkcí uznání, která je postavena na dispoziční zásadě. Současná právní úprava fikci uznání pojí s nevyjádřením se k žalobě a zmeškáním přípravného jednání, kdy tato úprava zcela popírá význam dispozice a autonomie vůle stran. Takto nastavená právní úprava je zcela v rozporu s historickou úpravou na našem území a je reliktem socialistického práva a následkem mnoha nekonceptních novel, které se snažily právní řád upravit, ne vždy se jim to však povedlo. Současný OSŘ jako systém nepůsobí koncepčně, stal se z něj reliktní minulého politického režimu v České republice, který současný demokratický zákonodárce zdědil a místo provedení jeho restrukturalizace a výstavby, je dílčími zásahy doplňoval o nové prvky, které nemohly jako

nesourodé úplně zapadnout v celek. Institutu uznání musí předcházet dle jeho obsahového významu dispoziční úkon účastníka jako odraz soukromoprávní zásady autonomie vůle a nelze jej použít tam, kde se o takový projev vůle nejedná, nýbrž se jedná o zcela jasné neprojevení žádné vůle, tj. zmeškání. Jsem proto toho názoru, že zmeškání by mělo být využito pro všechny procesní úkony, u kterých se o zmeškání jedná, jako je např. nevyjádření se k žalobě a zmeškání přípravného jednání, či jednání ve věci. Tuto myšlenku ostatně prosazuje i nový VZČRS, který pojí zmeškání jednak se zmeškáním procesního úkonu a dále pak se zmeškáním přípravného jednání, prvního jednání ve věci a také s nevyjádřením se žalovaného k žalobě. Takto nastavená úprava je jediným vhodným a správným promítnutím institutu zmeškání do právního řádu. Další případy, u kterých se VZČRS inspiroval v historické úpravě a spojil s nimi zmeškání jsou situace, kdy se strana během jednání vzdálí, dostaví se, ale nejedná nebo se dostaví bez advokáta k úkonům, u kterých je povinné zastoupení. Úpravou zmeškání, kterou naopak z ČRS nepřevzal je zmeškání částečné, tedy zmeškání jiného než prvního jednání ve věci. Dle VZČRS je účast na přípravném jednání dostatečným předpokladem pro to, že se strana hodlá a bude proti uplatněnému nároku bránit, a tedy nelze vydat rozsudek pro zmeškání. Ačkoliv s novou úpravou rozsudku pro zmeškání tak, jak ji navrhla VZČRS souhlasím, zde bych si dovolila argumentovat proti. Jelikož podání žaloby, resp. vyjádření k žalobě ze strany žalobce VZČRS nemůže zabránit vydání rozsudku pro zmeškání při nedostavení se k prvnímu jednání, s čímž souhlasím, neměla by k tomu být způsobilá ani účast na přípravném jednání vůči následnému prvnímu jednání ve věci. Účastník, který zmešká, by si měl být vědom možnosti následku meritorního rozhodnutí ve věci.

Rozborem institutu zmeškání a zodpovězením výzkumných otázek byla prokázána v úvodu vymezená hypotéza, že institut zmeškání není v současném právním řádu zakotven v souladu s jeho podstatou a základními zásadami civilního procesu, stejně tak nenavazuje na historickou úpravu. Zároveň byla analýzou obsahu pravidel VZČRS prokázána další hypotéza a to, zda navrhovaná nová právní úprava odstraňuje tyto nedostatky. Jsem toho názoru, že úprava institutu zmeškání tak, jak je předestřena ve VZČRS velmi vhodně navazuje na úpravu historickou, zejména pak ČRS a upravuje institut zmeškání v souladu se zásadami a principy civilního procesu. Na tomto místě však musím opakovat svou výhradu, kdy jsem názoru, že *de lege ferenda* by mělo být v novém civilním procesu zakotveno nastoupení účinků zmeškání též pro případ jiného než prvního jednání ve věci.

Jsem toho názoru, že mnou předložené závěry a argumenty prokazují jako více než zřejmé, že institut zmeškání je v současné právní úpravě upraven zcela nekoncepčně a je potřeba jej do budoucna upravit v souladu se základními zásadami civilního procesu, což ostatně činí v práci

zkoumaný VZCŘS, na základě jehož rozboru docházím k závěru, že se jedná o velmi podařený návrh právní úpravy, pokud jde o institut zmeškání v civilním procesu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. 1. vydání. Praha: Všehrad, 1947. 603 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 268 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení sporné: občanský soudní řád (§ 1 až 250l), zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1088 s.
- MACUR, Josef. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 172 s.
- MACUR, Josef. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a práva hmotného*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 183 s.
- OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 240 s.
- PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vydání. Český Těšín: Nakladatelství Fortuna, 1998. 442 s.
- SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renata, HAMUEÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces – Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha C.H.Beck, 2014. 464 s.
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s.
- VÁŽNÝ, Jan. *Římský proces civilní*. 1. vydání. Praha: Melantrich a.s., 1935. 127 s.

Odborné články

- BEZOUŠKA, Petr. Zmeškání a uznání v civilním řízení. *Právní rádce*, 2004, roč. 12, č. 3, s. 15 – 19.
- BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*, 2004, č. 1, s. 31 – 38.
- BOURA, Ferdinand. Rozsudek pro zmeškání a zásada materiální pravdy, *Právník*, 1952, roč. 91, s. 225 – 236.

DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu (mimořádná příloha). *Právní rozhledy*, 2002, roč. 10, č. 5, 32 s.

LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 408.

MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení §114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 28 - 36.

MACUR, Josef. Základní teoretické otázky legislativní koncepce civilního procesu. *Bulletin advokacie*, 1998, č. 9, s. 6 – 17.

SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Kontumační rozsudky. *Právník*, 133, 1994, č. 3, s. 226 – 236.

WINTEROVÁ, Alena. Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání. *Právní praxe*, 1993, č. 10, s. 594.

WINTEROVÁ, Alena. Civilní soudní řízení opět jinak. *Právní zpravodaj*, 2008, č. 12, s. 14.

Internetové stránky

Věcný záměr civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na < [tps://crs.justice.cz](https://crs.justice.cz) >.

Ideová východiska věcného záměru civilního řádu soudního [online.] crs.justice.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/ideova-vychodiska/>>.

Slovník spisovného jazyka českého – heslo kontumace [online.] ssjc.ujc.cas.cz, 10. listopadu 2018 [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=kontumace&sti=EMPTY&where=hesla>>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1. volební období, 1993 – 1996, *sněmovní tisk 229* [online]. Vládní návrh, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: < <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t022900.htm> >.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Národní shromáždění, 1948 - 1954, *sněmovní tisk 510* [online]. Zákon o konaní v občianských súdnych veciach (občianský súdny poriadok). [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: < <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=142&r=1950> >.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 3. volební období, 1998 – 2002, *sněmovní tisk 257/0* [online]. Vládní návrh zákona o občanském soudním řádu - EU [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=257&CT1=0>>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 5. volební období, 2006 – 2010, *sněmovní tisk 478/0* [online]. Vládní návrh zákona o občanském soudním řádu - EU [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=478&CT1=0>>.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád.

Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon daný dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).

Zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok.

Soudní rozhodnutí

Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08.

Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. května 2004 sp. zn. I. ÚS 167/04.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2004, sp. zn. 32 Odo 180/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

Anotace

Diplomová práce se věnuje úpravě zmeškání v civilním soudním řízení, zejména pak komparaci historické úpravy s úpravou současnou. Dále pak práce rozebírá zmeškání na podkladě nového věcného záměru civilního řádu soudního, kdy hodnotí zejména inspiraci historickou právní úpravou a zda dochází k *de lege ferenda* vhodnější úpravě tohoto institutu vůči úpravě současné. Do práce jsou rovněž promítnuty současné judikatorní závěry k institutu zmeškání. V závěru je pak provedeno zhodnocení nově navržené úpravy institutu zmeškání ve věcném záměru nového civilního řádu soudního.

Klíčová slova

Zmeškání – prekluze - právo na spravedlivý proces – rozsudek pro zmeškání – civilní proces – zmeškání žalovaného – zmeškání žalobce – rovnost stran

Summary

The diploma thesis deal with default in civil court procedure, especially the comparison of the historical legislation with the current legislation. Further, the thesis analyses default on the basis of the substantive intent of the civil law order, when it assesses in particular the inspiration of the historical legislation and whether *de lege ferenda* is more appropriate to the adaptation of this institute to the current regulation. The thesis also reflects the current case law on the institute of default. An evaluation of the newly proposed legislation of institute of default is in conclusion.

Key word

Default – preclusion – right to a fair trial – judgment for default – civil procedure – default of the defendant – default of the plaintiff – equality of parties